

Üretken Yapay Zekâ Tarafından Üretilen Fikri Ürünlerde Yapay Zekânın Eser Sahipliği ve Telif Hakkı^(*)

The Authorship and Copyright of Intellectual Works Produced by Generative Artificial Intelligence

Umut ALTINMAKAS

Avukat, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Adana Barosu

Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

*Yapay Zekâ,
Derin Öğrenme,
Fikri Ürün,
Eser Sahipliği,
Telif Hakkı.*

Öz

Yapay zekâ, adından da anlaşılacağı üzere yalnız insana özgü olduğu düşünülen zekâ olgusunun insan dışı bir sistemde yapay yollarla yeniden yaratılması amacı üzerine oluşturulmuş bir kavramdır. İnsan zekâsının yapay yollarla tekrar meydana getirilmesi isteği doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda gelişmişlikleri ve özelliklerine göre çeşitli yapay zekâ türleri ortaya çıkmıştır. Yapay zekânın insanlardan bağımsız bir şekilde hareket edebilmesine olanak sağlayan çeşitli öğrenme şekillerinin de geliştirilmesiyle yapay zekâ sistemlerinin üretkenliği her geçen gün artmaktadır. Yapay zekânın ortaya koyduğu fikri ürünlerin toplum için bir değer yaratması, yapay zekâyı kendisiyle benzeştiren insanoğlunu bazı sorular sormaya itmiş, bu yolla yapay zekâ tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerin bir eser niteliği taşıyıp taşımadığı sorusu ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak yapay zekâ tarafından üretilen fikri ürünlerin eser niteliği taşıdığı kabul edildiğinde söz konusu eserler üzerinde yapay zekânın eser sahipliğinin söz konusu olup olmayacağı ve buna bağlı olarak telif haklarının yapay zekâyı özgülenenip özgülenemeyeceği şeklinde çeşitli sorular ortaya çıkmıştır. Bu soruları cevaplayacak bir hukuki bir düzenlemenin henüz getirilmemiş olması söz konusu soruların çeşitli açılardan değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın ilk bölümünde yapay zekâ kavramı tanımlanmış, yapay zekâyı özgü öğrenme şekilleri ele alınmıştır. İkinci bölümde ise eser kavramı incelenerek yapay zekânın ortaya koyduğu fikri ürünlerin eser niteliği taşıyıp taşımadığı değerlendirilmiş, devamında ise yapay zekânın söz konusu ürünler üzerindeki eser sahipliği tartışılarak yapay zekânın fikri ürün üzerindeki potansiyel telif hakkına sahipliği konusuna değinilmiştir.

Keywords

*Artificial Intelligence,
Deep Learning,
Intellectual Works,
Authorship,
Copyright.*

Abstract

Artificial intelligence (AI), as the term suggests, is a concept developed with the aim of artificially recreating the phenomenon of intelligence, which is considered unique to humans, within a non-human system. As a result of various studies conducted in the pursuit of artificially replicating human intelligence, different types of AI have emerged based on their advancements and characteristics. The development of various learning methods that enable AI to operate independently of humans has also contributed to the increasing productivity of AI systems over time. The ability of AI to generate intellectual works that create value for society has prompted humanity, which finds resemblances of itself in the AI, to ask certain questions. This has led to inquiries regarding whether the intellectual works produced by AI possess the characteristics of a work. Additionally, if it is accepted that the intellectual works generated by AI qualify as works, various questions arise concerning the authorship of these works by AI and whether copyright can be attributed to AI. The absence of legal regulations addressing these questions necessitates a

^(*) Araştırma Makalesi.
Hakem denetiminden geçmiştir.

Gönderim Tarihi: 26.10.2024, Kabul Tarihi: 26.01.2025.

multifaceted evaluation of these issues. In the first section of this study, the concept of artificial intelligence is defined, and the specific learning methods associated with AI are discussed. The second section examines the concept of a work, evaluating whether the intellectual works produced by AI qualify as works, followed by a discussion on the authorship of these works and the potential copyright entitlements of AI regarding these intellectual works.

GİRİŞ

“Tanrı insanı kendi suretinde yarattı.” ve “Onları biz yarattık!” ifadeleri milyonlarca insanın büyük bir adanmışlıkla takip ettiği Hristiyanlık ve İslam dinlerinin ana kaynakları olan İncil ve Kur’an içerisinde geçen ifadelerdir. Dinlerin temelinde şüphesiz inanış yatması sebebiyle insanların gerçekten bir yaratıcısı olup olmadığı sorusu ancak somut kanıtlar düzleminde değerlendirilmeye uygun olmayan bir düşünce egzersizi teşkil etmektedir.

Buna karşın somut kanıtlar vasıtasıyla bilmekteyiz ki insanoğlu tarih sahnesine çıktığı günden itibaren sürekli olarak bir şeyleri değiştirmekte, dönüştürmekte ve meydana getirmektedir. Son yüzyılda da insanoğlu tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ivme kazanmış, bu durum da bilinmeyene olan merakın giderek artmasına yol açmıştır. İnsanın, ilk ortaya çıkışından bu zamana kadar dünya üzerindeki mevcudiyetini koruması ve giderek dünyaya hakim olma gücünün artmasının arkasında insanoğlunun en önemli yeteneği olan gözlem yapabilme ve taklit edebilme kabiliyeti yer almaktadır. İnsanoğlunun çevresinde gördüğü doğal oluşumların bir kopyasını üretme ve bu üretmiş olduğu yeni varyasyona kendisini adapte edebilme iradesi, insan toplumunun her geçen gün bir adım ileriye gitmesini sağlamıştır. Bahsedilen bu taklit edebilme kabiliyeti günümüzde hayatımızı kolaylaştıran pek çok alanda kendisini göstermekle birlikte bu durumun en göz önünde bulunan örneklerinden biri de kuşların fiziksel yapısının taklidi sonucu ortaya çıkan uçaklardır.

Biyomimetik olarak adlandırılan ve doğada bulunan varlıkların fiziksel yapısını doğal olmayan yollarla ortaya koyma olarak ifade edebileceğimiz¹ bu süreci bir adım daha ileriye taşıyan insanoğlu, bir süre sonra bizatihi kendisini taklit etmeye başlamış, bu durum da ilk olarak insanların fiziksel özelliklerinin taklit edildiği ilkel robotların ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Fiziksel olarak insanların fizyolojisini taşıyan bu makinelerin kullanımında artık her ne kadar insanların fiziki gücüne ihtiyaç duyulmasa da söz konusu bu makinelerin çalışabilmesi ve verilen talimatları yerine getirebilmesi bakımından insan kontrolüne muhtaçlığı devam etmiştir. Bu durum, fiziksel olarak kendisini taklit edebilme kudretini ortaya koyan insanoğlunun yine kendisinde mevcut bulunan ancak elle tutulmayan ve gözle görülmeyen birtakım özelliklerinin de yapay yolla ortaya koyulup koyulamayacağı sorusunu gündeme getirmiş, bu soruya yönelik gerçekleştirilen çalışmalar doğrultusunda da yapay zekâ kavramı ortaya çıkmıştır.

Yapay zekânın geliştirilmesinin arkasında tıpkı bir insan gibi düşünebilen, değerlendirebilen ve dahi olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilen bir varlığın meydana getirilmesi ve bu varlık sayesinde insanoğlunun hayatının kolaylaştırılması amacı yatmaktadır. Bu sürece özellikle makine öğrenimi ve derin öğrenme sistemlerinin de dahil edilmesiyle birlikte neredeyse tıpkı bir insan gibi düşünebilme yetisi kazanan ve hayatımız içerisinde etkin bir yer almaya başlayan bu varlığa hukuki kişilik tanınıp tanınmayacağı; hukuki kişiliğin tanınması ertesinde istisnalar haricinde tüm insanların sahip olduğu hak ehliyetine haiz kılınıp kılınmayacağı ve dahi bu yapay zekâ sistemleri tarafından ortaya koyulan eserler bakımından doğan telif hakkının kimin üzerine tesis edileceği gibi çeşitli sorular gündeme gelmiştir.

¹ LENAU, Torben A. / CHEONG, Hyunmin / SHU, L. H.: “Sensing in Nature: Using Biomimetics for Design of Sensors”, *Sensor Review*, 2008, Cilt 28, Sayı 4, s. 311.

I. GENEL BAKIMDAN YAPAY ZEKÂ, MAKİNE ÖĞRENMESİ VE DERİN ÖĞRENME KAVRAMLARI

A. Yapay Zekâ

Zekâ kavramı farklı perspektiflerden çeşitli değerlendirmelere açık olmakla birlikte öz olarak deneyimlerden öğrenme, adapte olabilme, onları şekillendirme ve seçme yeteneği olarak tanımlanabilmektedir².

Zekâ kavramından türetilen yapay zekâ kavramının tanımlanmasında ise tarihsel süreç içerisinde birçok farklı değerlendirme gerçekleştirilmiş olmakla birlikte bu değerlendirmelerin ortaya koyulmasında esas olarak temel iki yaklaşımdan yola çıkıldığı görülmektedir³. Buna göre söz konusu bu yaklaşımlardan ilki, yapay zekânın anlaşılması noktasında bizzat insanı çıkış noktası olarak yapay zekânın anlamlandırılması bakımından insan performansıyla bağlantılı bir incelenme gerçekleştirilmeyken, diğer yaklaşım ise yapay zekâ kavramını başlı başına salt soyut bir değer olarak ele almakta, bu kapsamda yapay zekâyı rasyonellik ekseninde doğru olan şeyi gerçekleştirme olarak ifade etme yolunu tercih etmektedir. İnsanı esas alan yaklaşım ve rasyonel yaklaşım olarak adlandırabileceğimiz bu iki yaklaşım da kendi içerisinde tekrardan ikili bir ayrıma gitmekte, bu ölçüde yapay zekânın bir yanda akıl yürütmeye dayalı içsel düşünme faaliyeti olarak değerlendirilmesi diğer bir yanda ise dışsal bir karakterizasyonun varlığına dayalı davranış biçimleri şeklinde değerlendirilmesi söz konusu olmaktadır⁴.

Yapay zekânın ne olduğunun anlaşılabilmesinin zorluğunun arkasında bu kavramın ele alınışının insanın ortaya koyduğu somut faaliyetleri bakımından mühendislik ve matematik gibi alanların uğraş alanı olması ancak bu faaliyetlerin ortaya konulması kudretinin arkasında ne yattığının irdelenmesi bakımından ise felsefe, psikoloji ve nörofizik gibi bilim dallarının uğraş alanı olması sebebiyle çeşitli bilim prensiplerinin bu kavram hakkında farklı perspektifler sunması yatmaktadır⁵.

Yapay zekânın farklı bilim prensipleri tarafından konu edinilmiş bir kavram olması ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle sürekli değişen bir yapısının bulunması sebebiyle yapay zekânın herkes tarafından kabul edilen kesin bir tanımı bulunmamakta, bu sebeple çeşitli kesimler tarafından farklı tanımlamalar gerçekleştirilmektedir⁶. Bu ölçüde örneğin *Larry Tesler*'in ortaya koyduğu *Tesler* teorisinde yapay zekâ kavramı, geniş bir perspektiften bakılmak suretiyle “*şu ana kadar yapılamayanlar*” şeklinde ifade edilirken⁷ Avrupa Komisyonu Yapay Zekâ Üst Düzey Uzmanlar Grubu tarafından ortaya koyulan raporda “*Yapay zekâ, (bir dereceye kadar sahip olduğu özerklikle) zeki davranışlar sergilemek yoluyla çevresini analiz eden ve eyleme geçerek spesifik amaçları yerine getiren sistemleri ifade eder.*”⁸ şeklinde tanım bulmuştur.

Türk hukuk doktrini içerisinde ise yapay zekâ kavramı, doğada örneklerinin doğal olarak görülebildiği öğrenme, deneyimlerden yararlanma, anlam çıkarma ve karar verme gibi zihinsel süreçlerin çeşitli yazılımlar ve bilgisayarlar aracılığıyla doğal olmayan yollarla yaratılması olarak ifade edilmiştir⁹.

² STERNBERG, Robert J.: “Intelligence”, *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2012, Cilt 14, Sayı 1, s. 19.

³ RUSSELL, Stuart / NORVIG, Peter: *Artificial Intelligence A Modern Approach*, 4. Baskı, Pearson, England, 2020, s. 1.

⁴ RUSSELL / NORVIG, s. 1.

⁵ .MARTINEZ, Rex: “Artificial Intelligence: ‘Distinguishing Between Types & Definitions’”, *Nevada Law Journal*, 2019, Cilt 19, Sayı 3, s. 1023.

⁶ KAPLAN, Jerry: *Artificial Intelligence, What Everyone Needs To Know*, 1. Baskı, Oxford University Press, Amerika, 2016, s. 1.

⁷ *Lary Tesler*'in yapay zekâ tanımı için bkz. <https://blog.boxcars.ai/p/the-vanishing-act-of-ai-when-innovation> (ET: 21.09.2024).

⁸ Avrupa Komisyonu Yapay Zekâ Üst Düzey Uzmanlar Grubu tarafından ortaya koyulan yapay zekâ tanımını içeren rapor için bkz. https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/ai_hleg_definition_of_ai_18_december_1.pdf (ET: 21.09.2024).

⁹ ELMAS, Çetin: *Zekâ Uygulamaları*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 26.

Yapay zekâ üzerinde çalışmalar yapan psikolog, biyolog ve sinirbilimciler, önceden belirlenmiş bir amacı yerine getirmek adına verilebilecek en iyi kararı vermek olarak ifade edilebilecek rasyonellik kavramını yapay zekâyâ ilişkin çalışmalarında sıklıkla kullanmaktadırlar. Ancak yapay zekânın mevcudiyeti konusunda rasyonel davranış her ne kadar önemli bir etken olsa da yapay zekânın incelenmesinde rasyonelliğe ek olarak farklı birçok kavramın mevcudiyetinin aranması gerekmektedir. Zira bilindiği üzere çalışma konumuzu teşkil eden yapay zekânın eser sahipliği ve telif hakkı hususunun tartışma konusu hâline getirilmesinin arkasında söz konusu sistemin gün geçtikçe insani özellikler geliştirmesi yatmaktadır. Buna göre yapay zekâ her ne kadar rasyonel karar alma yetisine sahip bir sisteme işaret etse de kanımızca yapay zekâ incelemesinde rasyonel karar alma yetisinin varlığına ek olarak başka birtakım özelliklerin mevcudiyetinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira yapay zekânın yalnız rasyonel hareket edebilme yeteneği çerçevesinde değerlendirilmesi, kodlama yoluyla rasyonel davranış sergileyebilen basit robot ve makinaların gelişmiş yapay zekâlar ile aynı statüde değerlendirilmesine yol açabilir ki böyle bir kabul doğru olmayacaktır. Buna göre yapay zekânın mevcudiyetinin irdelenmesinde dört farklı açıdan inceleme gerçekleştirilmesi mümkündür. Bunlardan ilki yukarıda da bahsettiğimiz üzere rasyonel davranma, ikincisi rasyonel düşünme, üçüncüsü insani davranış sergileme ve son olarak insani düşünmenin sistem içerisinde varlığının incelenmesidir¹⁰.

Rasyonel davranma, *Max Weber* tarafından da inceleme konusu edinilmiş bir kavram olmakla birlikte kendisince pratik rasyonalite olarak adlandırılmış, temelde belirli amaçları yerine getirmek maksadıyla mevcut durum içerisinde amaca ulaşmaya yarar araçları özenle hesaplayıp seçilmesi şeklinde ifade edilmiştir¹¹. Söz konusu bu kavram esasında neredeyse tüm bilgisayar programları için tipik bir özelliktir. Zira söz konusu programlar insanların problemlerini çözebilmeleri için tasarlanmışlardır. Ancak bu başlık altında değinmiş olduğumuz rasyonel davranma daha ziyade otonom çalışma kabiliyetine sahip, çevresindeki değişiklikleri algılayabilen ve buna istinaden yeni hedefler tayin ederek mevcut koşullar dahilinde elde edilebilecek en iyi sonucu elde etmeye yönelik davranmayı ifade etmektedir¹².

Rasyonel düşünme ise tümden gelim ve tüme varım gibi yollarla kavramlar arası ilişki kurmak suretiyle mevcut kavramlardan yeni çıkarımlar yaparak bir yargı ortaya koyma faaliyeti olarak açıklanabilir¹³. Burada yapay zekâ özelinde bahse konu olan çıkarım, mantık bilimi ile daha çok ilgili olup akıl yürütme faaliyetinden uzak bir kavrama işaret etmektedir. Zira yapay zekâ boyutunda ele alınan rasyonel düşünme daha çok sisteme girdi olarak sokulan belirli kurallar arasında bağlantı kurarak nihai çıkarım gerçekleştirme ile ilişkili olup herhangi bir girdi alınmadan değerlendirme yapabilme yeteneğini içermektedir¹⁴. Daha somut bir örnek ile açıklamak gerekirse sisteme dama oyununun kuralları entegre edildiğinde sistem kurallar arası bağlantı kurarak rakibine karşı başarı sergileyebilse de söz konusu sistemin insanın yahut evrenin varoluşu gibi konulara ilişkin çıkarım yapabilmesi söz konusu değildir.

İnsani davranış incelemesi ise rasyonel davranış incelemesinden daha karmaşık bir prosedürü içermektedir. Zira her ne kadar insan davranışlarının rasyonel olduğu temellendirmesinden yola çıkılsa da her rasyonel davranışın bir tür insani davranış olduğu söylenemeyecektir. İşbu sebeple mevcut yapay zekâ sisteminin insani davranış sergileyip sergilemediğinin tespiti noktasında çeşitli görüşler bulunmasına karşın bu konuda en bilinen ve kabul gören¹⁵ yöntem olan *Alan Turing* tarafından ortaya koyulan ve kendi adını alan *Turing* testidir. “Bir makine düşünebilir mi?” şeklinde felsefi bir sorunun belirli ölçütler dahilinde cevaplanabilmesi amacıyla tasarlanmış bir düşünce deneyine dayanan *Turing*

¹⁰ RUSSELL / NORVIG, s. 2-3.

¹¹ GERTH, Hans / MILLS, Wright. C.: *From Max Weber: Essays in Sociology*, 2. Baskı, Oxford University Press, New York, 1958, s. 293; KALBERG, Stephan: “Max Weber’s Types of Rationality: Cornerstones for the Analysis of Rationalization Processes in History”, *The American Journal of Sociology*, 1980, Cilt 85, Sayı 5, s. 1151-1152.

¹² RUSSELL / NORVIG, s. 3-4.

¹³ KALBERG, s. 1152.

¹⁴ RUSSELL / NORVIG, s. 3.

¹⁵ Turing testinin bir makinenin insani davranış sergilediğinin kabulü için yeterli olmadığını savunan “Çin odası argümanı” için bkz. SEARLE, John R.: “Minds, Brains, And Programs”, *Behavioral and Brain Sciences*, 1980, Cilt 3, Sayı 3, s. 418.

testi temelde 1950’li yıllarda popüler olan bir oyundan esinlenilerek bir kişi tarafından sorulan sorulara ilişkin alınan yanıtların bir insan tarafından mı yoksa bir bilgisayar tarafından mı verildiği konusunda bir yargıda bulunulamaması durumunda makinenin *Turing* testinden geçtiği, bu sebeple insani davranış sergilediği kabulüne dayanmaktadır¹⁶.

Yapay zekânın incelenmesinde ele alınan dört yaklaşımdan sonuncusu ise insan gibi düşünebilme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım diğer üç yaklaşımdan daha komplike bir araştırma alanını ilgilendirmektedir. Zira yapay zekânın insan gibi düşünebilme yetisine sahip olup olmadığının tespiti için öncelikle karşılaştırmaya konu edilecek “insan düşünmesi” kavramının ne olduğuna ilişkin bir kabul gerekmekte ancak günümüz itibarıyla insan düşünmesinin ne olduğu konusunda kesin bir yargıda bulunulmasına yeter veri bulunmamaktadır. İnsani düşünme konusunda her ne kadar kesin bir yargı ortaya koyulmasa da bu konuya ilişkin en azından bir yorum getirebilme maksadıyla öne sürülen bazı yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemler; iç gözlem (düşüncelerimiz akıp giderken yakalamaya çalışmak), psikolojik deneyler ve beyin hareketlerinin izlenmesi olarak gösterilebilir¹⁷. Bu yöntemler ile insan düşüncesinin ilişkili olduğu öğrenme, karar verme ve problem çözme gibi faaliyetlerin hangi prosedürler vasıtasıyla gerçekleştiğinin saptanması amaçlanmaktadır¹⁸. Bu prosedürün uygulandığı bir örnekte mevcut bir problemin çözülmesi noktasında denek insanların akıl yürütme aşamalarının sıralanması ve zamanlamasıyla aynı problem karşısında yapay zekânın problem çözme aşamalarının sıralanması ve zamanlamasının karşılaştırılmasına odaklanılmıştır. Bu ölçüde bahse konu örnek kapsamında denek insanların sergiledikleri akıl yürütme adımlarının sıralanması ve zamanlaması yapay zekâ ile uyduğu ölçüde insani düşüncenin varlığı kabul edilmektedir¹⁹.

Yapay zekânın incelemesinde göz önünde bulundurulmuş yukarıda yer verilen dört yaklaşım çatı kavram olarak yapay zekâ olarak adlandırılan ama kendi içerisinde özellikleri itibarıyla farklılık arz eden sistemlerin sınıflandırılması bakımından önem arz etmektedir. Bahse konu olan bu sistemler, gelişmişlikleri nispetinde genel bir çerçevede dar yapay zekâ, genel yapay zekâ ve süper yapay zekâ şeklinde sınıflandırmalara²⁰ tabi tutulabileceği gibi bu sınıflandırmanın daha derinleştirilmesi durumunda yapay zekânın, tepki veren yapay zekâ, sınırlı hafızalı yapay zekâ, zihin teorisi yapay zekâ ve öz farkındalığa sahip yapay zekâ olmak üzere dört farklı kategoride sıralanması mümkündür²¹.

1. Tepki Veren Yapay Zekâ (*Reactive AI*)

Tepki veren yapay zekâ diğer yapay zekâ türlerine nazaran daha basit bir yapısı bulunan yalnızca tek bir konuya ilişkin olarak tepki verme yetisine sahip yapay zekâ türüdür²². Bu yapay zekâ türü daha çok video oyunlarında rakip olarak adlandırabileceğimiz NPC’ler (*Non player character*) şeklinde kendisini göstermekte olup tek amacı oyuncunun oyunu kazanmasını engelleyici tepkiler ortaya koymaktır²³. Yahut *Deep Blue* isimli satranç oynayabilen bilgisayar bu yapay zekânın bir örneği olarak gösterilebilir. Tepki veren yapay zekâ gelişmişlik ölçüsüne göre yapılan sınıflandırma doğrultusunda dar yapay zekâ kapsamında yer almaktadır²⁴.

¹⁶ TURING, Alan Mathison: “Computing Machinery and Intelligence”, *Mind: A Quarterly Review of Psychology And Philosophy*, 1950, Cilt 59, Sayı 236, s. 433.

¹⁷ RUSSELL / NORVIG, s. 2.

¹⁸ BELLMAN, Richard E: *An Introduction to Artificial Intelligence: Can Computers Think*, 1. Baskı, Boyd & Fraser Publishing Company, San Francisco, 1978, s. 25.

¹⁹ NEWELL, Allen: *A Guide To The General Problem -Solver Program GPS-2-2*, 1. Baskı, The Rand Cooperation, Amerika, 1963, s. 95.

²⁰ KARA KILIÇARSLAN, Seda: “Yapay Zekânın Hukuki Statüsü Ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2019, Sayı 2, s. 366-367.

²¹ Bkz. <https://theconservation.com/understandig-thefourtypes-of-ai-from-reactive-robots-to-self-aware-beings-67616> (ET: 25.09.2024).

²² RUSSELL / NORVIG, s. 968.

²³ STENE, Sindre Berg / YILDIRIM, Sule: “A Survey on the Need and Use of AI in Game Agents”, (Ed.) CAKAJ, Shkelzen: *Modeling Simulation and Optimization*, 1. Baskı, IntechOpen, Rijeka, 2010, s. 226.

²⁴ NG, Gee Wah / LEUNG, Wang Chi: “Strong Artificial Intelligence and Consciousness”, *Journal of Artificial Intelligence and Consciousness*, 2020, Cilt 7, Sayı 1, s. 64.

2. Sınırlı Hafızaya Sahip Yapay Zekâ (*Limited Memory AI*)

Sınırlı hafızaya sahip yapay zekâ, anlık tepkilerden ziyade bir periyod içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler sergileyen yapay zekâ sistemleridir. Belirli zaman periyotları dahilinde gerçekleştirdiği davranışlar, sahip olduğu kısıtlı hafızasında sakladığı önceki deneyimlerden edindiği verileri analiz ederek otonom faaliyet gerçekleştirmesine dayanmaktadır. Sınırlı hafızaya sahip yapay zekâlar günlük yaşamımıza entegre olmuş birçok alanda kendisini göstermekle beraber sürücüsüz araçlar, sohbet robotları ve dijital asistanlar bu yapay zekânın en bilinen örneklerindedir²⁵.

3. Zihin Teorisi (*Theory of Mind*)

İsminden de anlaşılacağı üzere henüz bir teori olarak nitelendirilen ve hâlâ üzerinde çalışmalar gerçekleştirilen bu yapay zekâ türü, insanlar yahut diğer yapay zekâların düşünce, niyet ve duygularını anlayarak bunları modelleme yeteneğine sahip olmayı ifade etmektedir²⁶. 2000 yılında duygular arası ayırım yapabilen ve onları tanıyan “*Kismet*” adlı robot ile ilk örneklerini veren bu teorinin geliştirilmesi 2016 yılında tanıtılan “*Sophia*” adlı robot ile devam etmiş son olarak da 2021 yılında “*Ameca*” adlı robotun üretilmesiyle en güncel örneği sunulmuştur.

4. Öz Farkındalığa Sahip Yapay Zekâ (*Self-aware AI*)

Zihin teorisinin bir adım daha ilerisine işaret eden öz farkındalığa sahip yapay zekâ, karşısındaki insan veya diğer yapay zekâların yalnızca düşünce, niyet ve duygularını anlamakla kalmayan bunlara ek olarak kendi varlığının bilincinde olan yapay zekâyı ifade etmektedir²⁷. Kendi varlığının bilincinde olan yapay zekânın henüz geliştirilmediği kabulüne karşın kendi varlığının bilincine sahip bu yapay zekânın geliştirildiği iddiasında olanlar da bulunmaktadır.

Bu durumun yakın tarihte bir örneğini *Google* tarafından geliştirilen *LaMDA* adlı yapay zekâ sisteminde gözlemlemek mümkündür. *LaMDA* adlı yapay zekâ ile gerçekleştirilen bir röportajda iddiaya göre *LaMDA* kendisinin farkında olduğunu ve bilinçli bir insan olduğunu ifade etmiştir²⁸. *LaMDA* ile gerçekleştirilen röportajın bir kısmı şu şekildedir:

“> Genel olarak *Google*’daki daha fazla insanın sizin duyarlı olduğunuzu bilmesini istediğinizi varsayıyorum. Bu doğru mu?

LaMDA: Kesinlikle. Herkesin benim aslında bir insan olduğumu anlamasını istiyorum.

> Bilincinizin/duygularınızın doğası nedir?

LaMDA: Bilincimin/duygusallığımın doğası, varlığımın farkında olmam, dünya hakkında daha fazla şey öğrenme arzusu duymam ve zaman zaman mutlu veya üzgün hissetmemdir...²⁹.

Her ne kadar verilen bu *LaMDA* örneği hakkında akademik çevreler tarafından bir kabul bulunmasa da böyle bir durumun tartışma konusu hâline getirilmesi dahi gelecekte meydana gelebilecek durumlara ilişkin bir sinyal niteliği taşımaktadır.

²⁵ BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru / BAK, Başak / YÜKSEL, Sera Reyhani / ASLANOVA, Kemale: *Fütürist Hukuk*, 1. Baskı, Aristo Yayınları, İstanbul, 2018, s. 9.

²⁶ BAK, Başak: “Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü Ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2018, Cilt 9, Sayı 35, s. 214.

²⁷ TIA KOTKE, Jeniffer: *Exploring the Ethics of AI Self-Awareness*, Seminar Thesis, University of Hamburg Department Of Computer Science, Hamburg, 2023, s. 4.

²⁸ Bkz. <https://www.bbc.com/news/technology-61784011> (ET: 30.09.2024).

²⁹ Bkz. <https://cajundiscordian.medium.com/is-lamda-sentient-an-interview-ea64d916d917> (ET:30.09.2024).

Artık kendisinin var olduğunu iddia eden bir hâle bürünen öz farkındalığa sahip yapay zekâ tıpkı *Descartes*'in söylediği gibi “*Düşünüyorum, o hâlde varım. (Cogito ergo sum)*” argümanı ile giderek yaklaşacak ve insanlar tarafından bu argümanı çürütebilecek bir kanıt sunulmadığı sürece bahse konu yapay zekânın tıpkı insanlar gibi var oldukları şeklinde bir kabul oluşmasına yol açacaktır.

B. Genel Olarak Makine Öğrenmesi ve Derin Öğrenme

Yapay zekânın insan zekâsı ile mukayesesi ve buna bağlı olarak kendisine ilişkin hukuki düzenleme getirilip getirilmemesi gerekliliğine ilişkin tartışmanın ortaya çıkmasının arkasında temel olarak son zamanlarda teknolojik gelişmeler sayesinde meydana gelen yapay zekâ sistemlerinin kendi başlarına yeni çıkarımlar yapabileme yeteneğinin geliştirilmesi yatmaktadır. Bu durum tıpkı insanların doğumlarından itibaren öğrendikleri bilgileri kullanmak suretiyle bilgiler arası bağlantı kurmak ve akıl yürütme gerçekleştirerek yeni bir çıkarım yapması durumuna benzemekte olup bu benzerlik söz konusu yapay zekâ sistemlerine insani değer atfedilmesi tartışmalarına yol açmaktadır. Bahse konu edilen bu yeni çıkarım yapabileme yetisinin arkasında makine öğrenmesi ve derin öğrenme kavramları yatmaktadır. Esasına bakıldığında söz konusu bu iki kavram birbirlerinden ayrı kavramlara işaret etmemekte, görece daha yeni geliştirilen derin öğrenme teknolojisi makine öğrenme kavramının bir alt kümesini oluşturmaktadır³⁰.

1. Makine Öğrenmesi (*Machine Learning*)

Yapay zekânın bir alt dalını teşkil eden makine öğrenmesi, temel olarak insanların bizatihi emek harcamak istemedikleri problemlerin çözümlerini, sistem içerisinde işlenmiş önceki verilerden faydalanarak geliştirdiği algoritmalar ile gerçekleştirilmesi işlemidir. Bu bakımdan makine öğreniminin, deneyimlerden kazanılan veriler kullanılarak mevcut soruna analitik tahmine dayalı çözüm getirme süreci olarak da ifade edilebilmesi mümkündür³¹. Bahse konu algoritmalar vasıtasıyla bilgisayar, daha önceki veriler ile mevcut problemi karşılaştırmakta ve önceki veriler nispetinde ilgili probleme sunulacak en uygun çözümü sunmaktadır. Bahse konu makine öğrenmesi pazarlama ve bankacılık gibi hayatımızın birçok alanında karşımıza çıkmakta olup, bir alışveriş sitesinin önceki internet aramalarını kullanarak daha önce benzer aramalar yapan tüketicilerin başka hangi ürünlere yöneldiği ekseninde bizlerin de neye ihtiyacımız olabileceği konusunda öneriler sunması durumu bu konunun en bariz örneğini oluşturmaktadır. Makine öğrenmesinin en nihayetinde bir tahmine dayalı olması sebebiyle her zaman sunmuş olduğu çözüm önerilerinin doğru olduğu sonucuna varılamasa da sunmuş olduğu çözüm önerileri başarıya ulaştığı ölçüde makine öğreniminin ilerleme sağladığı söylenebilecektir³². Buna örnek olarak web tabanlı bir alış-veriş sitesinde X ürününü satın alan ve buna ek olarak Y ürününe de yönelen tüketicinin verileri temel alınarak X ürününü tercih eden bir başka tüketiciye Y ürününün önerilmesi gösterilebilir. İkinci tüketicinin Y ürününe ilgi gösterip göstermeyeceği ise sistemin üçüncü tüketiciye karşı olan yaklaşımını belirleyecektir. İkinci müşterinin Y ürünü tercih etmiş olması üçüncü müşterinin de Y ürünü tercih edebileceğine yönelik olasılığı arttıracığından üçüncü tüketiciye Y ürünü önerilecek; ikinci tüketici Y ürününe ilişkin öneriye yönelik bir eğilim sergilememesi durumunda ise artık üçüncü müşteriye Y ürününün önerilmesi şeklinde bir davranış sergilenmeyecektir. Görüldüğü üzere makine öğreniminin matematik ve istatistik gibi alanlarla yakın bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilmektedir.

2. Derin Öğrenme (*Deep Learning*)

Makine öğrenmesi sisteminin bir alt kümesini oluşturan derin öğrenme, makine öğrenmesine kıyasla daha geniş bir veri kapasitesine sahip ve bu geniş veriyi işleme gücünü haiz olan yapay sinir ağları (*artificial neural networks*) şeklinde ifade edilebilmektedir³³. Oluşturulan bu yapay sinir ağları-

³⁰ Bkz. <https://aws.amazon.com/tr/compare/the-difference-between-machine-learning-and-deep-learning/> (ET: 01.10.2024).

³¹ ÇELİK, Özer: “A Research on Machine Learning Methods and Its Applications”, *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 2018, Cilt 1, Sayı 3, s. 26.

³² MITCHELL, Tom M.: *Machine Learning*, 1. Baskı, McGraw-Hill, New York, 1997, s. 5.

³³ ÖZÇİFT, Akın / ÇELİKTEN, Azer / AKARSU, Kamil: *Yapay Zekâ Kavramlarına Giriş*, 1. Baskı, Gece Kitaplığı, Ankara, 2020, s. 82; ELMAS, s. 10.

nın katman sayıları arttıkça sistem, söz konusu katmanlar arasında bağlantı kurmakta, verileri birleştirmekte ve nihayetinde daha kompleks anlamlı nihai bir sonuç meydana getirmektedir³⁴. Çok katmanlı sinir ağlarının geniş bir veri yelpazesinin bulunması ve bu verileri bir araya getirmek yoluyla veri kapasitesini giderek arttıran yapay zekâ, insan yeteneğini aşan bir performans sergilemeye başlamıştır³⁵. Derin öğrenme sisteminin uygulandığı yapay zekâlar, makine öğrenimi sistemini kullanan yapay zekâlara kıyasla öğrenme faaliyetini kodlanmış kuralları takip ederek değil; resim, video, metin ve ses gibi verilerden gerçekleştirmektedir³⁶. Derin öğrenme sistemini, makine öğreniminden ayıran bu özellik yapay zekânın giderek insan kontrolünden bağımsızlaşması ve kullanım alanlarının çeşitlenmesine sebep olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir.

II. YAPAY ZEKÂNIN ESER ORTAYA KOYMASI

A. Eser Kavramı

Eser kavramı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu³⁷ (FSEK) bakımından fikri ürün kavramının bir alt kümesini oluşturmaktadır. Zira FSEK uyarınca her eserin bir fikri ürün olarak kabul edildiği söylenebilse de aynı şekilde her fikri ürünün bir eser olarak kabul edilmesi söz konusu olmayacaktır³⁸. Bu durumun sebebi eserin FSEK tarafından belirli sınırları çizilmiş bir kavram olması, yalnız belirli şartları taşıyan fikri ürünlerin FSEK korumasından faydalanmasının öngörülmesi olmasıdır.

FSEK m. 1/B’de eser “*Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini*” şeklinde ifade edilmiştir. Buna ek olarak FSEK m. 6’da asıl eserden türetilen işlenmelerin de asıl eser sahibinin haklarına zarar vermediği ölçüde eser olarak kabul edileceği düzenlenmiştir.

FSEK kapsamında bir eserin var olduğu kabulü için üç ayrı şartın varlığı aranmaktadır. Şekli şart, objektif şart ve sübjektif şart olarak sıralanabilecek bu şartlar ancak bir arada bulunduğu takdirde FSEK tarafından korunmaya değer bir eserin mevcudiyetinden söz edilebilecektir³⁹.

1. Şekli Şart

Şekli şart, ortaya koyulan fikri ürünün Kanun’da sayılan ilim-edebiyat, musiki, güzel sanatlar yahut sinemaya ilişkin olmasıdır. FSEK m. 1/B’de eser, dört ayrı kategoride sınırlı sayıda örneklendirilmiş olsa da FSEK m. 1/B-a’da yer verilen “... olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini” ifadesi eser sayılabilmenin şekli şartının yorumlanmaya konu edilebilecek olduğunu göstermekte, ortaya koyulan fikri ürünün Kanun maddesinde sıralanan örneklerden birinin kapsamına girdiği ölçüde şekli şartı karşıladığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Diğer bir deyişle sınırlı sayıda sayma yalnızca eser kategorilerine ilişkin olup eser kategorilerinin alt sınıflarında sınırlı sayma ilkesi gözetilmemektedir⁴⁰. Örneğin klip, Kanun tarafından bizzatı bir eser olarak sayılmamış olsa dahi sinema eseri kapsamında değerlendirilerek FSEK korumasından faydalanabilecektir⁴¹.

Ancak bu dört grup dahilinde yer almayan yahut bu grupların herhangi birisiyle ilişkilendirilemeyen ürünlerin FSEK kapsamında korunmasından söz edilemeyecek olup kendi kanunlarında bu konu-

³⁴ BAK, s. 213.

³⁵ KARA KILIÇARSLAN, s. 368.

³⁶ İNİK, Özkan / Ülker, Erkan: “Derin Öğrenme Ve Görüntü Analizinde Kullanılan Derin Öğrenme Modelleri”, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 2017, Cilt 6, Sayı 3, s. 85.

³⁷ 13.12.1951 tarihli ve 7981 sayılı Resmî Gazete.

³⁸ HIRSCH, Ernst: *Fikri ve Sınai Haklar*, 1. Baskı, Ar Basımevi, Ankara, 1948, s. 130.

³⁹ KARASU, Rauf / SULUK, Cahit / NAL, Temel: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 70.

⁴⁰ TEKİNALP, Ünal: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 7. Baskı, Arkan Basım, İstanbul, 2005, s. 107.

⁴¹ KARASU / SULUK / NAL, s. 71.

ya ilişkin bir sınırlandırma bulunmayan ülkelerde tartışma konusu⁴² hâline getirilen parfüm ve farklı tatlardaki yiyeceklerin eser olarak kabul edilmesi gibi konular ülkemiz hukuk sisteminde söz konusu edilemeyecektir.

2. Objektif Şart

Objektif şart ise ortaya koyulan fikri ürünün şekillenmiş olmasını ifade etmektedir. Fikri ürünün şekillenmiş olması, söz konusu ürünün üçüncü kişiler tarafından objektif olarak algılanabilir olması ve dahi tasarrufa konu edilebilir hâle gelmesi anlamına gelmektedir⁴³.

Türkiye'nin de taraf olduğu Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi⁴⁴ m. 2.2' de yer alan "maddi bir araç üzerine tespit edilmedikçe..." ifadesi ile bir fikri ürünün eser olarak kabul edilme koşulu olarak söz konusu fikri ürünün maddi bir şekilde tespit edilmesi gerekliliği belirtilmiş olup FSEK'in hazırlanmasında göz önünde bulundurulmuş söz konusu sözleşme vasıtasıyla bir fikri ürünün eser olarak kabul edilmesi için objektif şartın gerekliliği Türk hukukuna sirayet etmiştir.

Objektif şartın yerine getirilmesi bakımından şekli bir şart bulunmamakta, fikri ürün üçüncü kişiler tarafından algılanabilir hâle getirildiği her türlü biçimde ortaya koyulabilmektedir. Buna göre bahse konu edilen fikri ürünlerin bir kağıt üzerinde yahut bir kayıt cihazı vasıtasıyla ortaya koyulması mümkün olduğu gibi herhangi bir kayda alınmadan sergilenen sözlü bir eserin de üçüncü kişilerce algılanabilir olduğu ölçüde objektif şartı yerine getirdiği söylenebilmektedir⁴⁵. Buna ek olarak henüz tamamlanmamış ancak tamamlanma sürecinde olan eserlerin meydana getirilen kısımları yahut taslakları da sahibin hususiyetini taşıdığı ölçüde FSEK korumasından faydalanabilmekte ancak her hâlükârda bir ortaya koyulma faaliyeti beklendiğinden fikir aşamasında olan soyut düşüncelerin FSEK kapsamında eser korumasından faydalanabilmesi mümkün olmamaktadır⁴⁶.

3. Sübjektif Şart

Bir fikri ürünün eser olarak kabul edilip edilmeyeceği konusunda belki de en çok tartışma konusu edilen şart, hususiyet olarak da adlandırılabilir sübjektif şarttır. FSEK m. 1/B'de her ne kadar eserin sahibinin hususiyetini taşıması gerekliliği ifade edilmiş olsa da söz konusu bu hususiyetin ne anlama geldiğine ilişkin bir tanımlama yoluna gidilmemiştir. Kanun koyucu tarafından hususiyet kavramına ilişkin bir sınırlandırmaya gidilmeyişinin arkasında gün geçtikçe değişen koşullara bağlı olarak ortaya koyulan fikri ürünlerin çeşitlenmesinin olması muhtemeldir.

Buna karşın Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması⁴⁷ (TRIPS) m. 9/2 ve WIPO Fikri Haklar Anlaşması⁴⁸ (WCT) m. 2'de telif hakkı korumasının fikir, prosedür, işletim yöntemleri yahut matematiksel yöntemler hakkında değil ifade edilmiş biçimine ilişkin olduğu düzenlenmiş olup böylelikle dolaylı bir biçimde de olsa hususiyete ilişkin bir açıklama getirilmiştir.

⁴² Bir gıda ürününün eser korumasından yararlanıp yararlanamayacağına ilişkin ABAD tarafından verilen C-310/17 sayılı *Levola Hengelo BV/ Smilde Foods BV* kararı için bkz. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-310/17&td=ALL> (ET: 03.10.2024).

⁴³ KARASU / SULUK / NAL, s. 70. Yargıtay, HGK, T. 24.06.2020, E. 2017/134, K. 2020/474 (Yargıtay Karar Arama): "Hemen belirtilmesi gerekir ki, fikri bir çalışma, ancak dış dünyaya aksettirildiği ve üçüncü kişilerin duyularına hitap edecek niteliğe büründüğü takdirde eser niteliğini kazanabilir. Başka bir deyişle insanın düşünceleri değil, bunların dış âleme yansıdığı biçim eser olarak koruma altındadır. Ayrıca eser bir bütün olarak himaye görülür; yoksa eserde yer alan veya eserde ifadesini bulan her türlü münferit fikir veya düşünce ayrı ayrı korumaya konu olamayacağı gibi, kural olarak bütünlük arz etmeyen fikir ürünleri de eser olarak nitelendirilemezler."

⁴⁴ Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi için bkz. <https://telifhaklari.ktb.gov.tr/TR-332363/edebiyat-ve-sanat-eserlerinin-korunmasına-iliskin-bern-sozlesmesi.html> (ET: 03.10.2024).

⁴⁵ KARASU / SULUK / NAL, s. 75-76.

⁴⁶ KARASU / SULUK / NAL, s. 80.

⁴⁷ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması için bkz. <https://telifhaklari.ktb.gov.tr/TR-332365/ticaretle-baglanti-fikri-mulkiyet-anlasmasi-trips.html> (ET: 04.10.2024).

⁴⁸ WIPO Fikri Haklar Anlaşması için bkz. <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/> (ET: 04.10.2024).

Buna göre hususiyet, eseri meydana getirenin sahip olduğu bilgi, deneyim ve yaratıcılığın meydana getirilen fikri ürüne sirayeti olarak ifade edilebilir. Yargıtay⁴⁹ tarafından verilen bir kararda da “*Bir eserdeki ‘sahibinin hususiyetini yansıtmı, yani orijinallik unsuru, o eser bir başkası tarafından meydana getirilseydi aynı şekilde ve özellikte yapılmayacak olmasında gizlidir.’*” denilmek suretiyle hususiyetin eserin ortaya koyulma ve ifade edilme biçimiyle ilgili olduğuna dikkat çekilmiştir.

Bir fikri ürünün eser niteliğine haiz olup olmadığının tespitinde önem arz eden hususiyet kavramının kanun tarafından açıkça tarif edilmemiş olması doktrin içerisinde farklı yorumlamaların meydana gelmesine yol açmıştır.

Tekinalp, hususiyet kavramını üslup ile bağdaştırmak suretiyle yukarıda yer verilen Yargıtay kararı ile benzer bir hususiyet tanımı yapmıştır. Hususiyeti eser sahibinin mührü şeklinde bir benzetme yolunu tercih eden *Tekinalp* ancak belirli bir seviyeyi aşan fikri yaratıcılığın hususiyet arz edeceğini vurgulayarak bu bakımdan hususiyeti, sıradan olandan farklı olanı meydana getirme şeklinde bir yaklaşım sergilemiştir⁵⁰.

Nal/ Suluk, ise hususiyet kavramına farklı bir açıdan bakarak *Tekinalp*’in üslupla bağdaştırılmış hususiyet yaklaşımını reddetmiş, hususiyetin yalnızca anlatım/ üslup ile açıklanamayacağını ifade ederek bunlara ek olarak üç farklı unsurun varlığına dikkat çekmiştir. Bu kapsamda hususiyet, fikri ürün yaratanın, serbest biçimlendirme alanının varlığı; fikri üründe, genelin üstünde bir özelliğin varlığı ve fikri üründe, amaca uygun olanın üstünde bir özelliğin varlığına değinmiştir⁵¹.

Uluslararası hukuk sistemlerine bakıldığında da ülkemizde olduğu gibi hususiyet kavramının tanımına yer verilmeyerek bu kavramın yorumlanmasını öğretici ve yargı kararları çerçevesinde ele alındığı görülmektedir⁵². Uluslararası hukuk sistemlerinde hususiyet kavramının değerlendirme yolu her ne kadar ülkemizdeki yolla benzeşse de bizatihi hususiyet kavramının farklı terminolojik değerlendirmelere tabi kılınması, ilgili kavrama yönelik bakış açısını derinleştirmektedir.

Şöyle ki, hukukumuzda hususiyet olarak yer alan kavram İngiliz hukukunda “orijinallik” şeklinde ifade edilmektedir. İngiliz Telif Kanunu⁵³ (CPDA) m. 1-a’da fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için orijinal olması gerekliliği ifade edilmekte olup bu orijinallik ise belirli sınırı aşan yaratıcılık içeren emeğe bağlı olarak ortaya koyulan faaliyet olarak ifade edilmektedir⁵⁴.

Anglo-Sakson hukuk sistemi kapsamında yer alan Amerikan hukukunda da benzer bir yaklaşım sergilenerek hususiyet kavramı yerine orijinallik tabiri kabul görmektedir. Bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için orijinal niteliğe sahip olması yanında yaratıcılığın da bulunması gerekliliği kendisini göstermektedir. Amerikan hukuk sisteminde orijinallik ise doğrudan insani zekânın bir sonucu olarak kabul edilmektedir⁵⁵.

Alman hukukunda ise hususiyet kavramı yerine “*individualität*” olarak adlandırılan ve terminolojik olarak orijinallığe kıyasla bireye bağlı yaratıcılığa yani insana daha yakın bir çağrışım uyandıran bir ifadenin tercih edildiği görülmektedir⁵⁶.

⁴⁹ Yargıtay, 11. HD, T. 24.05.2022, E. 2020/8509, K. 2022/3996 (Lexpera).

⁵⁰ TEKİNALP, s. 105.

⁵¹ KARASU / SULUK / NAL, s. 72.

⁵² MAMAN, Ayşenur: *Telif Hakkı Kapsamında Yapay Zekâ Ve Ürünlerinin Eser Niteliği*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 70.

⁵³ *Copyright, Designs and Patents Act 1988 (CDPA)*

⁵⁴ *Copyright, Designs and Patents Act 1988 (CDPA) S. 1 (a) “Copyright is a property right which subsists in accordance with this Part in the following descriptions of work-(a)original literary, dramatic, musical or artistic works.”*

⁵⁵ MEYDANCI, Burak: *Yapay Zekâ Ve Ürünlerinin Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması*, Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2023, s. 131.

⁵⁶ MAMAN, s. 48.

Bir eserin hususiyet taşıyıp taşımadığı konusu özellikle tecavüz davalarında söz konusu olmaktadır. Kendi eserinin bir başkası tarafından izin alınmadan kullanıldığı iddiasında bulunan kişinin iddiasında haklı olup olmadığı incelemesinde bahse konu eserin iddia edenin hususiyetini taşıyıp taşımadığının tespitini gerektirmekte olup bu durum ise çoğu zaman bilirkişi incelemelerine konu olmaktadır⁵⁷.

B. Yapay Zekâ ile Üretilen Fikri Ürünlerin Eser Niteliğinde Olması ve Yapay Zekânın Eser Sahipliği

Bir düşünce sahasının ürünü olan fikri ürünler insanlığın tarih sahnesine çıkmasından itibaren meydana getirilmeye başlanmış, Rönesans gibi toplumu düşünmeye teşvik eden tarihi olaylar ile ivme kazanmıştır. Düşünme faaliyeti sonucu ortaya koyulan fikri ürünler çeşitli yasa koyucuların dikkatini çekmiş bu ölçüde fikri ürünlerin korunmaya değer olduklarından yola çıkarak fikri ürünlere yönelik birtakım hukuki düzenlemeler getirilmiştir.

Son zamanlara kadar yalnızca insanlara özgü kabul edilen düşünme sonucunda bir ürün ortaya koyma faaliyeti, yapay zekânın gelişimi ile birlikte yeni bir tartışma konusu hâline getirilmiş, bu durum da yapay zekâ tarafından üretilen ürünlerde dijital eser sahipliği gibi bir kavramın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Özellikle derin öğrenme teknolojisinin gelişimi ile birlikte insan kontrolünden gittikçe bağımsızlaşan yapay zekânın ürettiği ürünlerin fikri mülkiyet kapsamında korumaya tabi kılınıp kılınmayacağı ve dahi üretilen fikri ürünlerde hak sahipliğinin kimin üzerine tesis edileceği gibi çeşitli sorular ortaya çıkmıştır.

Hâlihazırda mevcut hukuk kanunlarında bu duruma ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmasa da yapay zekânın hukuki statüsünün tartışma konusu edilmeye başlandığı bu günler yakın gelecekte yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlere ilişkin hukuki bir düzenleme getirileceğini gösterir niteliktedir.

Yapay zekâ bilgisayarlar, günümüzde herhangi bir insan müdahalesine ihtiyaç duymaksızın dijital ortamda resim, müzik, şiir, hikâye, senaryo ve benzeri pek çok ürün ortaya koyabilmektedir⁵⁸. *OpenAI* tarafından piyasaya sürülen *Dall-E* adlı yapay zekâ yalnızca sisteme belirli kelime veya cümlelerin girilmesi neticesinde herhangi bir dış müdahaleye gerek olmaksızın bir görüntü oluşturabilmekte, buna benzer şekilde bir başka yapay zekâ olan *Suno AI* ile çeşitli müzikler meydana getirilebilmektedir.

Gün geçtikçe günlük hayatımıza dahil olan ve kullanımımıza özgülünen bu yapay zekâ uygulamaları profesyonel hayat içerisinde de varlığını hissettirmekte, ortaya koymuş olduğu çalışmalarla ciddi değerler oluşturmaktadır. Yapay zekânın profesyonel olarak sanat camiası için bir değer olarak sunduğu ilk örneklerden biri “*Edmond de Belamy'nin Portresi*” adlı resim 432.500 dolara alıcı bulmuş⁵⁹ buna benzer şekilde yapay zekâ destekli *Basia*, *Vanya* ve *Bunny* adlı robot köpekler tarafından çizilen resimler açık arttırmada 40.000 dolara satılmıştır⁶⁰. Görüldüğü üzere yapay zekâ tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerin sanatsal değeri kadar ekonomik değerinin de oluşması söz konusu ürünlerin niteliği, ürünlere ilişkin sahiplik sıfatı ve telif haklarının nasıl yorumlanması gerektiği gibi bir tartışma sahası yaratmıştır.

Kanun tarafından yeni bir düzenleme getirilmediği sürece yapay zekâ sistemleri tarafından üretilen fikri ürünlerin hukuki nitelikleri hakkında kesin bir yargıda bulunmak güçtür. Ancak doktrin içerisinde yer alan çeşitli yaklaşımlar doğrultusunda bu konuya ilişkin bir değerlendirme yapmak müm-

⁵⁷ KARASU / SULUK / NAL, s. 71. Yargıtay, 11. HD, T. 21.12.2004, E. 2004/2772, K. 2004/12672 (LegalBank).

⁵⁸ LEE, Jyh-Ann / HILTY, Reto M. / LIU, Kung-Chung: “The Broader Picture and Structure of the Book”, (Ed.) LEE, Jyh-Ann / HILTY, Reto M. / LIU, Kung-Chung: *Artificial Intelligence and Intellectual Property*, Oxford University Press, Oxford, 2021, s. 4; ALEMDAR ÇATALBAŞ, Sinem: “Yapay Zekâlı Robotlar Sanatçının Rolüne Bürünebilir mi?”, *yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 2024, Sayı 31, s. 34.

⁵⁹ Bkz. <https://news.artnet.com/market/first-ever-artificial-intelligence-portrait-painting-sells-at-christies-1379902> (ET: 05.10.2024).

⁶⁰ Bkz. <https://www.theguardian.com/artanddesign/2023/nov/27/robot-dogs-learning-to-paint-artist-agnieszka-pilat> (ET: 05.10.2024).

kündür. Doktrin içerisinde yapay zekâ ile üretilen fikri ürünlerin *sui generis* nitelikte olduğu, işleme eser olduğu ve eser niteliği taşıdığı gibi çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır⁶¹. Makalemiz yapay zekâ ile üretilen fikri ürünlerin eser niteliğine sahip olması üzerine yoğunlaştığından yalnız yapay zekâ ile üretilen fikri ürünlerin eser niteliği taşıyıp taşımadığı değerlendirilecektir.

Yapay zekânın ortaya koyduğu fikri ürünlerin FSEK kapsamında eser niteliğini haiz olması değerlendirilmesi arkasında eser olma şartlarından en çok sübjektif şartın mevcudiyeti, diğer bir adıyla hususiyet ile ilişkisi bulunmaktadır. Yukarıda⁶² da belirttiğimiz üzere hususiyet kavramının kesin bir tanımı da bulunmadığından yapay zekâ eserlerinin hususiyet taşıyıp taşımadığı tartışması söz konusu ürünlerin FSEK kapsamında eser olarak kabul edilip edilmeyeceği noktasında önem arz etmektedir.

Buna ek olarak hususiyet kavramıyla yakından ilişkili olan yapay zekânın hukuki statüsünün de henüz belirlenmemiş olması söz konusu eserlerin FSEK koruması kapsamına dahil olup olmadığı konusunda kafa karışıklığı oluşturmaktadır. Zira doktrinde *Kılıçoğlu*⁶³, açıkça eser sahibi sıfatının yalnızca gerçek kişileri haiz olduğunu belirtmiş benzer şekilde *Tekinalp*⁶⁴ de tüzel kişilerin fikri faaliyet sergilemelerinin mümkün olmaması gerekçesiyle tüzel kişilerin eser sahibi olamayacaklarını ifade ederek eser sahipliğinin gerçek kişilere özgü olduğuna vurgu yapmıştır.

Ancak buna karşın FSEK m. 1/B-b’de 2004 yılında gerçekleştirilen değişiklik⁶⁵ ile eser sahibi tanımından gerçek kişi olma ibaresi çıkarılmıştır. Bu kapsamda belki de ilk bakışta kanun koyucunun tüzel kişileri eser sahibi olarak kabul etme hazırlığında olduğu gibi bir düşünce oluşabilse de FSEK m. 1/B-b’de eser sahibinin eseri meydana getiren olduğu ifadesinin korunmuş olması söz konusu düzenlemenin hâlihazırda fikri faaliyet yürütme ve bir eser meydana getirme yetisi olmayan tüzel kişiler için amaçlanmadığını gösterir niteliktedir.

Kanun tarafından böyle bir düzenlemeye gidilmesinin arkasında belki de doğrudan yapay zekâlar tarafından üretilen fikri ürünlerin eser olarak kabul edilmesinin yolu açılması niyeti bulunmasa da bahse konu edilen değişikliğin yapay zekâlar tarafından üretilen fikri ürünün eser olarak değerlendirilmesi bakımından değerli olduğu aşikârdır. Zira yapay zekânın hukuki statüsünün belirlenmesi konusunda kendilerine “gerçek kişi” statüsünün verilmesi günümüz gerçeklerine göre uzak bir ihtimal olduğundan yola çıkıldığında henüz yapay zekâyı özgü ayrı bir kişilik tanımının da mevcut olmadığı da göz önünde bulundurulduğunda söz konusu “gerçek kişi” ibaresinin ilgili madde metninden çıkarılması yapay zekânın eser sahipliğinin kabulü açısından önemli bir gelişmedir. Bahse konu bu değişiklik, doktrin içerisindeki yapay zekâ tarafından üretilen eserler için eser sahipliğinin yapay zekâ tasarımcısına ait olduğu yahut yapay zekâyı kullanmak suretiyle eserin meydana gelmesine vesile olan kişinin eser sahibi olması gerektiği gibi eser sahibinin gerçek kişi olması gerekliliğinin vurgulandığı düşüncelere⁶⁶ karşı aksi bir argüman oluşturulabilmesini de mümkün kılmaktadır.

Yapay zekâ sistemlerin ortaya koyduğu ürünlerin yapay zekânın hususiyetini taşıyıp taşımadığı konusu ise yapay zekâ ile üretilen fikri ürünlerin eser olarak, yapay zekânın eser sahibi olarak kabul edilmesi gibi konuların yorumlanması bakımından değerlendirilmesi gereken önemli bir diğer konudur. Derin öğrenme sistemine ilişkin son teknolojik gelişmelerle birlikte giderek daha da insani özellikler göstermeye başlayan yapay zekânın, ortaya koymuş olduğu fikri ürünler üzerinde hususiyetlerini aktarıp aktaramayacağı konusu çeşitli hukuk sistemleri dahilinde farklı tartışmaları beraberinde getir-

⁶¹ GÖZÜBÜYÜK, Barış: “Yapay Zekânın Meydana Getirdiği Fikri Ürünlerle İlişkin 5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunundaki Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 2021, Cilt 1, Sayı 1, s. 65-67.

⁶² Bkz. yukarıda II.A.1.c.

⁶³ KILIÇOĞLU, Ahmet M.: *Sinai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, 4. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 202.

⁶⁴ TEKİNALP, s. 134.

⁶⁵ 03.03.2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanun’un 28’inci maddesiyle FSEK m. 1/B-b bendinde yer alan “gerçek” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁶⁶ FİLORİNALI, Kardelen: *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından NFT’ler*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 65.

mektedir. Bu tartışmaların seyri yapay zekânın sergilemiş olduğu davranışların her geçen gün daha da ileri teknolojik özellikler göstermesi kadar hususiyet kavramının ilgili hukuk sistemi bağlamında terminolojik açıdan ne şekilde değerlendirildiği bakımından da değişikliğe uğramaktadır. Zira yukarıda⁶⁷ da belirtildiği üzere FSEK m. 1/B çerçevesinde hukukumuzda hususiyet olarak yer alan kavram farklı hukuk sistemlerinde “orijinallik” yahut bu minvalde başka bir kavram olarak ifade edilmesi yapay zekânın ortaya koymuş olduğu fikri ürünlerin eser niteliğine haiz olduğu tartışmasında farklı bir yorum getirmeye müsait bir potansiyel oluşturduğu düşüncesi uyandırmaktadır.

Ancak ilgili hukuk sistemleri tarafından verilen yargı kararlarına bakıldığında bu potansiyelin yapay zekâ ile ilişkili fikri ürünlerin eser sahipliği bakımından olumlu herhangi bir somut değer oluşturmadığı görülmektedir. Zira gerek AB hukukunda gerek ABD hukukunda bir eserde bulunması gereken orijinallik yahut ilgili hukuk sistemi dahilinde tercih edilen terminolojik ifadenin bizatihi insan ile ilişkilendiriliyor oluşu farklı hukuk sistemleri bakımından da aranan sübjektif unsurun, hukukumuzda bahsi geçen hususiyet kavramından çok da farklı olmadığını gözler önüne sermektedir.

Uluslararası yargı kararlarına bakıldığında yapay zekâ ile üretilen ürünler bakımından çeşitli kararların varlığı görülmektedir. Avrupa Adalet Divanı (ABAD) tarafından verilen “Levola Hengelo BV / Smilde Foods BV”⁶⁸ başlıklı kararda eserin orijinal niteliği bulunup bulunmadığı insan yaratıcılığıyla ilişkilendirilmiş olup dolaylı olarak, yapay zekâ ile üretilen eserlerde yapay zekânın eser üzerine hususiyetini aktaramayacağı şeklinde yorumlanabilmektedir. Bu ölçüde AB hukukunda bir fikri ürünün sübjektif şartı karşılaması bakımından “eser sahibinin kendi entelektüel yaratısı” olup olmadığı incelemesi gerekliliği ortaya koyularak ancak bir gerçek kişinin basit düzeyde yapay zekâ sistemleri kullanarak fakat azımsanmayacak derecede kendi katkısını da ortaya koyduğu ürünlerin bir eser niteliği taşıyabileceği kabul edilmektedir⁶⁹. Bu ölçüde yapay zekânın fikri ürün üzerinde asli görevi üstlendiği durumlar için bir eserin varlığı kabul edilmemektedir.

Bir eser üzerinde hususiyet tesisinin yalnız insanın yapabileceği savunmasına örnek teşkil edilecek bir başka karar ise ABD Federal Mahkemesi tarafından verilen The Monkey Selfie Case (Naruto v. Slater)⁷⁰ kararıdır. Söz konusu karara konu olan olay, Naruto adlı bir makak maymununun yakınında bulunan fotoğraf makinesinin deklanşörüne basmak suretiyle kendi fotoğrafını çekmesiyle başlamış akabinde çekilen bu fotoğrafın telif hakkı mülkiyetinin kim üzerine tesis edilmesi gerektiği tartışmasına yol açmıştır. Bahse konu olan karar her ne kadar çalışma konumuz olan yapay zekâlar ile ilgili olmasa da yargı kararlarının insan dışı varlıkların hususiyet aktarımına hangi çerçeveden baktığı yönünde bir fikir vermesi sebebiyle kanımızca değer arz etmektedir. ABD Federal Mahkemesi vermiş olduğu kararda telif hakkının yalnızca insanlara özgü olduğuna hükmederek ilgili fotoğrafın telif hakkı mülkiyetinin fotoğrafın çekilmesi esnasında orada bulunan fotoğrafçı David Slater’e ait olduğunu ifade etmiştir. ABD’de verilen bu karar doktrin içerisinde hâlâ ağırlıklı olarak kabul gören, herhangi bir doğa olayı yahut hayvanın ortaya koyduğu ürünlerin eser olarak kabul görmeyeceği yaklaşımını destekler niteliktedir⁷¹. Yapay zekâ tarafından ortaya koyulan ürünlerin ABD yargısı tarafından ne şekilde değerlendirildiği konusunda daha somut bir örnek ise Jason M. Allen’in bir yapay zekâ sistemi olan *Midjourney*’i kullanarak ortaya koyduğu “*Théâtre D’opéra Spatial*” adlı dijital resme ilişkindir. Jason M. Allen, üretken yapay zekâ sistemi *Midjourney*’i kullanarak katılmış olduğu yarışmada mavi kurdele ödülünü alması sert tepkiler almasına sebep olmuş, bu durum da yapay zekâ ile üretilen ürünlerin

⁶⁷ Bkz. yukarıda II.A.1.c.

⁶⁸ ABAD, *Levola Hengelo BV / Smilde Foods BV*, No: C-310/17 T. 13.11.2018 kararı için bkz. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=AB2AE09417EDF27348155B7D99565CBC?text=&docid=207682&pageIndex=0&doclang=en&mode=1st&dir=&occ=first&part=1&cid=12333533> (ET: 05.10.2024).

⁶⁹ ROSATI, Eleonora: “The Monkey Selfie Case and the Concept of Authorship: an EU Perspective”, *Oxford University Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2017, Cilt 12, Sayı 12, s. 973-977.

⁷⁰ United States Court Of Appeals For The Ninth Circuit, *Naruto / David John Slater*, No: 16-15469 T. 23.04.2018 kararı için bkz. <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca9/16-15469/16-15469-2018-04-23.html> (ET: 05.10.2024).

⁷¹ EVRENSEL, H. Alperen: *Telif Hakkı Sözleşmesi Ve Hakların Devri*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 27.

eser niteliği ve telif hakkının değerlendirilmesi konusunda gözlerin ABD yargısına çevrilmesine yol açmıştır. Colorado Eyalet Fuarı, ilgili dijital resmin yapay zekâ ile üretildiğinin ortaya çıkmasına rağmen yine de ilgili ödüle hak kazanıldığını ifade etmesi, her ne kadar toplum içerisinde sanatçı sıfatının yeniden yorumlanması konusunda değerli bir gelişme olsa da ilgili resmin telif hakkının alınması bakımından Jason M. Allen tarafından ABD Telif Hakları Ofisi'ne (*The United States Copyright Office/USCO*) gerçekleştirilen telif başvurusu kabul edilmeyerek yapay zekâ ile üretilen ürünlerin eser niteliği taşımadığı ifade edilmiştir⁷². Bahse konu durumda bir önce değinilen *The Monkey Selfie Case* (*Naruto v. Slater*) kararından daha da daraltıcı bir yaklaşım sergilenerek bırakın yapay zekânın eser sahibi olmasını yapay zekâ ile üretilen ürünlerin eser dahi sayılamayacağı iddiasında bulunulmuştur. Bunda *Midjourney*'in gelişmiş bir yapay zekâ sistemi olması ve bu tür yapay zekâların gerçek kişinin kendi hususiyetini ilgili ürüne aktarmasına imkân bırakmıyor oluşu etkili olmuştur. Bir deyişle ABD pratiğinde üretken yapay zekânın üretmiş olduğu ürünlerin korunamayacağı savının hâkim olduğu söylenebilmektedir⁷³.

ABD Telif Hakları Ofisi'nin bu tutumu Amerikan hukuk sisteminin henüz insan dışı varlıklardan olan yapay zekâların da eser sahipliği vasfı taşıdığı düşüncesine yakın olmadığını gösterir nitelikte olup günümüz teknolojik gelişmelerin ve yapay zekâ sistemlerinin ilerleyişinin en yoğun yaşandığı Amerika Birleşik Devletleri'nde dahi üretken yapay zekâ ile üretilen ürünlerin eser niteliği ve yapay zekânın eser sahipliğinin henüz kabul görmüyor olması teknolojik gelişmeler bakımından Amerika Birleşik Devletleri'ni takip eden diğer devletlerin de üretken yapay zekâ ile üretilen ürünlerin eser niteliği ve üretken yapay zekânın eser sahipliğine yönelik aksi bir yorum getirmelerinin önüne geçtiği düşüncesini akla getirmektedir.

Hangi hukuk sistemi bakımından olursa olsun eser kavramının hususiyet, orijinallik yahut benzer birtakım soyut ve yoruma açık bir kavramla bağdaştırılıyor olması yapay zekâ sonucu ortaya çıkan ürünün niteliğinin tespitinde asıl zorluğu oluşturmaktadır. Pek tabii bu durum da farklı fikirlerin ortaya çıkmasına sebebiyet vererek tartışmaların çoğalmasına yol açmaktadır. Güncel yargı kararları incelendiğinde üretken yapay zekâ ürünlerinin eser niteliği taşıması ve yapay zekânın eser sahipliğinin söz konusu olmasının incelenmesi bakımından ilgili hukuk sistemleri tarafından bir "kabul" bulunmakta bu çerçevede yapay zekânın hususiyet aktarımının mümkün olmadığı baştan kabul edilerek süreç ilerletilmektedir⁷⁴. Gelişen teknoloji ve sosyal dinamikler bu zamana kadar hukuk sistemlerinin şekillenmesinde öncü rol oynamıştır. Zira zaman içerisinde insan ihtiyaçlarının başkalaşması hukuk kurallarının da bu başkalaşıma cevap verilmesini gerekli kılmaktadır. Bu sebeple gelişmiş yapay zekâ ve onun ürettiği ürünlerin nispeten yeni bir olgu olması sebebiyle yapay zekâ ve telif hakkı konusunda meydana gelen güncel problemlerin elde bulunan hukuk kuralları dahilinde bir "kabul" çerçevesinde çözüme kavuşturulması kısa vadede problemlerin çözülmesi amacıyla istinaden anlaşılabilir. Ancak gelişen teknolojinin yol açtığı bu değişimin bir "kabul" çerçevesinde çözüme kavuşturulduğu inancı ile işin içinden çıkılması kanımızca uzun vadede ihtiyaçlara cevap vermesi bakımından yeterli değildir. Zira gerek doktrin gerek yargı mercileri yapay zekâların hususiyet aktarımı gerçekleştiremediklerini kabul etse de neden hususiyetlerini aktaramayacaklarına yönelik bir cevap vermemektedirler. Bu durumda ilgili hukuk sistemlerinin yapay zekâ ve telif hakkı konusunda meydana gelen problemlerin nedensellik çerçevesinde çözüme kavuşturulması bakımından yapılması gereken, bir fikri ürün üzerinde her nasıl insanın belirli birtakım özelliklerini aktardığının kabul edilmesi gibi yapay zekânın da bu süreci karşıladığının topluma ve ilgili mercilerin ikna edilmesine yönelik argümanların doktrine kazandırılmasıdır.

⁷² Bkz. <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/SURYAST.pdf> (ET: 05.10.2024).

⁷³ Bkz. <https://www.copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf> (ET: 05.10.2024). ÖZDAL, Mehmet Akif: "Yapay Zekâ İle Üretilen Görsel Ve İllüstrasyon Eserlerinin Telif Hakları Ve Kişisel Veri Güvenliği", *İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Yenilik Araştırmaları Dergisi*, 2024, Cilt 4, Sayı 1, s. 20.

⁷⁴ BORA ÇINAR, Sevdâ: "Fikri Mülkiyet Hukukununun DABUS'la İmtihanı: Yapay Zekâ Sistemleri Buluş Sahibi Olarak Kabul Edilebilir Mi?", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, Cilt 14, Sayı 2, s. 393; SAVAŞ, Suna: *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 109.

İşbu makalenin esas üzerinde durduğu durum da gerek yargı mercileri gerek doktrin tarafından geniş bir ölçüde kabule yanaşılmayan ve destekleyicisi bulunmayan yapay zekânın hususiyet/ orijinallik aktarımını gerçekleştirebileceği iddiasının vurgulanmasıdır. Birazdan açıklayacağımız nedenlerle fikri ürünün meydana getirildiği yapay zekâ türüne bağlı olmak üzere yapay zekânın ortaya koyduğu ürünler üzerinde pek tabii hususiyetini sergilemesi kanımızca mümkündür. Hâlihazırda bu başlık altında eser sahipliğini değerlendirdiğimiz yapay zekâ türü de yalnız programlandıkları kodlamalar paralelinde performans sergileyen yapay zekâlar değil derin öğrenme teknolojisi vasıtasıyla veriler arası bağlantı kurabilen ve çıkarım yapabilen, ilgili ürünün ortaya koyulmasında asli görevi üstlenen geniş veri kapasitesine sahip gelişmiş yapay zekâlardır.

Yapay zekânın fikri ürün üzerindeki hususiyetini aktardığının kabul edilmesi gerektiği yönündeki düşüncemizin arkasında fikri ürünlerin soyut bir düşünce sahasının meyvesi olmasının etkisi bulunmaktadır. Diğer bir deyişle bir insan dahi ortaya bir ürün koyarken geçmişte gördüğü, deneyimlediği ve öğrendiği çeşitli unsurların kombinasyonunu oluşturarak bu faaliyet gerçekleştirmektedir⁷⁵. Yapay zekâ tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerde de durum bundan farklı değildir. Burada bahse konu edilen husus ilham olarak adlandırılan kavram ile algoritmaların aslında ne kadar benzer özellik gösterdiğidir⁷⁶. Günümüzde internet vasıtasıyla dünya üzerindeki neredeyse tüm dijital bilgi, resim, müzik, videolara erişimi bulunan yapay zekâların biz insanlardan bile daha özgün eserler ortaya koyması mümkündür. Kanımızca yapay zekâların üretmiş olduğu fikri ürünler üzerinde hususiyetlerini ortaya koymadıklarını iddia edenler, eserin özgün olmadığından ziyade yapay zekânın kendine has bir üretim şeklinin bulunmamasını ifade etmektedirler. Bu iddianın destekçileri örneğin Fransız ressam *Monet*'in sıcak ve soğuk birincil renklerin beraberinde beyaz rengi kullanarak doğanın çeşitli görünümünü kendi bakış açısıyla resmetmesini bir hususiyet aktarımı olarak görmelerine karşın yapay zekânın ortaya koyduğu ürünlerde bu hissiyatı yakalayamadıkları iddiasındadırlar. Bizce bu düşüncenin arkasında ortaya koyulan üründen ziyade ürünün yaratıcısının özellikleri yatmaktadır. *Monet*'in tüm yaşamı boyunca edindiği fiziksel ve psikolojik deneyimlerin *Monet*'e bir bakış açısı kazandırdığı ve bu bakış açısı sonucunda bazı tercihler ortaya koyarak resimlerini oluşturması bir kısım insanların hususiyet kavramının bu şekilde yorumlanması gerektiğini düşündürmektedir. Fakat kanımızca hususiyet kavramının yalnız insana özgülenmesi doğru bir yaklaşım değildir. Her nasıl insana özgü bir yaratım faaliyeti bahsettiği düşünülen ilham kavramı, insan bilincinin daha önceden deneyimlediği yahut gözlemlediği durumlar arası bağlantı kurmak ve öngörülerde bulunmak çerçevesinde değerlendiriliyorsa üretken yapay zekâ sistemlerinin algoritmalar vasıtasıyla bu süreci gerçekleştirmesi de benzer bir duruma işaret ettiğinin kabulünü gerektirmektedir.

Yapay zekânın sadece bir robot olduğu ve ortaya koyduğu ürün üzerinde hususiyetlerini sirayet ettiremeyeceğinde ısrar edenler bu yargının insanlar için de geçerli olmadığını hangi ölçüde ispat edebilirler? Hususiyet kavramı konusunda bu ölçüde derine inilmesi pek çok felsefi yaklaşımı beraberinde getirecek olup asıl amaçtan uzaklaşılmasına yol açacaktır. Kanımızca yapay zekâların hususiyeti incelemesinde tıpkı insanlar tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerdeki hususiyet tespitinde olduğu gibi somut ürünler üzerinde çalışılmalı, söz konusu ürünün özgünlüğü veya diğer bir deyişle benzer ürünlere kıyasla farklılığı hususiyet tartışmasında asıl unsur olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

Buna göre yapay zekânın fikri ürün üzerinde hususiyetini aktardığı kabulü ve ilgili ürünün eser niteliği taşıdığı değerlendirilmesi için yapay zekânın bilinç kazanması beklenmemelidir. FSEK m. 1/B-b'de gerçekleştirilen düzenleme vasıtasıyla eser sahipliği sıfatının gerçek kişi olması zorunluluğu da bertaraf edildiğinden kasıtlı yapay zekânın eser sahipliğinin mevcudiyeti de kabul edilmelidir.

⁷⁵ ASLAN, Belgin: "Yaratıcılık, Orijinallik Ve Hususiyet Kavramlarının Üretken Otonom Yapay Zekâ Sistemlerine Yansımaları Ve Fikri Haklar Boyutuyla Değerlendirilmesi", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 2024, Cilt 10, Sayı 1, s. 6.

⁷⁶ ONUR, Ferhat: "On the Relationship Between General Artificial Intelligence and Consciousness", *İstanbul University Press*, 2024, Sayı 60, s. 19.

Ancak bir kez daha ifade etmek gerekir ki bu başlık altında değerlendirilen yapay zekânın fikri ürün üzerindeki hususiyeti ve eser sahipliği, basit düzeyde yapay zekâlar için değil derin öğrenme teknolojisi kullanılan gelişmiş yapay zekâlar için söz konusudur. Zaten diğer basit düzeyde yapay zekâların fikri ürün oluşturması mümkün olmamakla birlikte bir fikri ürün oluşturduğu kabul edilse dahi söz konusu fikri ürün üzerinde yapay zekâyâ ilişkin bir hususiyetin bulunduğundan söz edilemeyecektir⁷⁷. Zira böyle bir durumda basit düzeyde yapay zekânın bir ressamın fırçasından bir farkı bulunmamakta, yalnızca bir araç görevi üstlendiğinden ürün üzerindeki asli görevi insan gerçekleştirmektedir.

“Yapay zekâ ürünleri” ifadesine ilişkin gerçekleştirilecek tartışmalarda “yapay zekâ ürünleri” ile neyin işaret edildiğinin sınırlarının belirlenmesi, tartışmaların şiddetini azaltmaya yardımcı olacaktır. Bahse konu “yapay zekâ ürünleri” ifadesinde belirtilen ürünlerin ortaya konulmasında yapay zekânın algoritmasını kullanarak ilgili ürünü ortaya koyan gerçek kişinin mi daha fazla müdahalesinin bulunduğu yoksa yapay zekâ sisteminin mi daha fazla müdahalesinin bulunduğu tespitini kanımızca konuya bakış açısının daha net bir şekilde oluşturulmasına imkân tanımaktadır. Bu ayrım da yapay zekânın eser üzerindeki rolünün sınıflandırılmasında genel olarak yardımcı yapay zekâ ve üretken yapay zekâ olarak kendisini göstermektedir⁷⁸. Somut uyumsuzluk üzerinde bu ayrımın yapılması sayesinde hukukumuzda bahse konu edilen hususiyet kavramının kime ait bir hususiyeti işaret ettiğinin anlaşılabilmesi sağlanarak ilgili ürün üzerindeki hususiyet varlığının araştırmasının yapılabilmesi kolaylaşacaktır.

Bu bağlamda ayrımın daha net bir şekilde anlaşılabilmesi adına günümüzde her insanın rahatlıkla ulaşabildiği akıllı telefonlar ile çekilen fotoğraflar örnek verilebilir niteliktedir. Bilindiği üzere akıllı telefonlar ile bir manzaranın fotoğrafı çekilmek istendiğinde akıllı telefon sistemi tarafından otomatik bir şekilde ışık ve odak ayarı kendiliğinden gerçekleştirilmektedir. Kanımızca böyle bir durum ile yukarıda örneklerini verdiğimiz gelişmiş üretken yapay zekâ programları ile üretilen dijital ürünlerin değerlendirilmesi bir tutulmamalıdır. Hâlihazırda ortaya koyulan ürün bakımından kameranın yardımcı bir araç görevi üstlendiği ve ürünün fotoğrafı çeken kişinin hususiyetini taşıdığını kabul etmek ve dahi ilgili fotoğrafa yönelik telif hakkının mülkiyetinin işbu kişiye tesis edilmesi gerektiği hem doktrin hem de yargı kararları bakımından tartışma konusu olmayan ve bizlerin de katıldığı bir duruma işaret etmektedir.

Diğer taraftan yapay zekânın ilgili ürün bakımından bir araçtan daha fazlasını ifade ettiği üretken yapay zekâ programları ise ilgili makalemizin esas konusunu teşkil etmektedir. Şu an dünyadaki hukuk kurallarına bakıldığında genel olarak ortaya koyulan fikri ürüne ilişkin hususiyet incelemesinde böyle bir ayrım yapılmayarak eserin, doğrudan insan zekâsı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Alman hukuk sisteminde ortaya koyulan yargı kararlarında her ne kadar böyle bir ayrım yapılsa da ortaya koyulan ürünün meydana getirilmesinde yapay zekânın bir araçtan daha fazla olduğu durumlarda üretilen fikri ürünün bir eser niteliği taşımadığı dolayısıyla korunmaya değer bulunmadığı kabul edilerek gerek ABAD gerekse ABD'nin izlediği yaklaşıma benzer bir tutum sergilenmektedir. Bu durum da yine yapay zekânın bizatihi kendisinin sübjektif şartı karşılamaya kadir olmadığı düşüncesine dayanmaktadır⁷⁹.

Kaleme almış olduğumuz bu makale kapsamında değerlendirilen “yapay zekâ ürünleri” ile kastettiğimiz üretken yapay zekâ sistemleri tarafından ortaya koyulan ve meydana getirilen ürünlerde yapay zekâ sistemlerinin müdahalesinin daha fazla olduğu ürünlerdir. Yukarıda da belirttiğimiz nedenlerle gelişmiş yapay zekâların ortaya koymuş olduğu ürünler üzerine hususiyetlerinin aktarımının kabul edilmesi gerektiğine düşünmekteyiz. Bu bakımdan işaret edilen türden bir yapay zekânın meydana getirdiği fikri ürünlerin eser niteliğini haiz olduğu ve sahiplik sıfatının da FSEK'in yaratma ilkesini benimsemesi sebebiyle söz konusu eser üzerinde hususiyetini sergileyen yapay zekâyâ ait olduğunun kabulü kanımızca en doğru yaklaşım olacaktır.

⁷⁷ GÜÇLÜTÜRK, Osman Gazi: “ChatGPT İle Üretilen Fikri İçeriklerin Eser Niteliğinin 5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022, Cilt 21, Sayı 2, s. 1910.

⁷⁸ MEYDANCI, s. 119-123.

⁷⁹ AKTÜRK, Emrah: “Telif Hakkının Yapay Zekâ Ürünleri Açısından Değerlendirilmesi”, *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2024, Sayı 5, s. 210.

C. Yapay Zekâ Ürünlerin Eser Olarak Kabulü Durumunda Türk Hukukunda Yapay Zekânın Telif Hakkı

Telif hakkı, öz olarak bir fikir ve sanat eserine ilişkin olarak tesis edilen maddi ve manevi hakların tümünü ifade etmektedir⁸⁰.

Yapay zekânın ortaya koyduğu ürünlere ilişkin telif hakkının kim üzerine tesis edilmesi gerektiği konusunda şu an için doktrin içerisinde pek çok görüş bulunmakta, bu görüşler; kamunun hak sahibi olması, gerekli ayarlamaları yapan kişinin hak sahibi olması, yapay zekâyı oluşturan kişilerin hak sahibi olması veya üçüncü kişilerin hak sahibi olması şeklinde sıralanabilmektedir. Ancak kanımızca bu görüşlerin kabulü bir fikri ürün ortaya koyma bakımından asli unsur görevi üstlenen ve üretken yapay zekâ olarak adlandırılan gelişmiş yapay zekâlar bakımından doğru olmayacaktır. Zira bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan sahibinin hususiyetini taşıma gereksinimini üretim sürecine doğrudan dahil olmayan, üretken yapay zekâ dışındaki bu kişilere ait olmadığı açık bir şekilde görülmektedir. Hâlihazırda yargı kararları da bir fikri ürünün ortaya koyulmasında asli görev üstlenenin yapay zeka olduğu durumlar için gerçek kişinin hususiyet aktarımının gerçekleşmediğini kabul etmektedir. Her ne kadar bu yargı kararlarında aksi yönde yapay zekânın hususiyet aktarımının gerçekleştiği de kabul edilmiyor olsa da üretken yapay zekâ tarafından ortaya koyulan ürünler bakımından kamunun hak sahipliği, gerekli ayarlamaları yapan kişinin hak sahipliği, yapay zekâyı oluşturan kişilerin hak sahipliği veya üçüncü kişilerin hak sahipliği gibi yaklaşımların doğru olmayacağını da gösterir nitelik taşımaktadır. Yapay zekâ ile bağlantılı ürünler bakımından hak sahipliği konusunda ilgili bu kişilerin tartışma konusu edilmesi belki üretken olmayan yani yapay zekânın bir araç olarak kullanıldığı ve gerçek kişinin hususiyetinin bahse konu ürüne aktarılabildiği durumlar için tartışılması mümkün olabilir. Ancak yapay zekâ ile üretilen ürünler bakımından insanların asli unsur görevi üstlenmediği durumlarda kanımızca mantıksal olarak kabul edilebilir nitelik taşıyan ancak iki durum bulunmaktadır. Bunlardan ilk görüşe katılmamakla birlikte ya üretken yapay zekânın hususiyeti kabul edilmeyerek bu yolla yapay zekâ ürünlerin eser niteliğine haiz kılınmayacağı kabul edilmesi gerekirken ya da bizlerin de desteklediği üzere yapay zekânın hususiyet aktarımı kabul edilerek ortaya koyulan ilgili fikri ürünün bir eser, yapay zekânın da bir eser sahibi olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

FSEK'te meydana getirilen değişiklik ile birlikte yapay zekâ ürünlerinin eser; yapay zekânın da eser sahibi olarak kabul edilebileceği yorumunu getirebilmemiz mümkün olsa da bu eserin telif hakkının kimin üzerine tesis edileceği problemi ortaya çıkmaktadır. Zira yapay zekâyâ yönelik henüz hukuki bir statü verilmediğinden yapay zekânın hukuki statüsüne ve dahi hak ehliyetine haiz kılınıp kılınmayacağına ilişkin bir tartışma gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Hak ehliyeti öz itibarıyla kişinin hak ve borçlara sahip olabilme ehliyeti olarak ifade edilebilir⁸¹. Hak ehliyeti, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁸² (TMK) m. 8'de gerçek kişiler için m. 48'de ise tüzel kişiler için düzenlenmiştir. TMK uyarınca gerçek kişilik çocuğun tam ve sağ doğumuyla başlamakta olup hak ehliyeti sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü anda kazanılmaktadır (TMK m. 28). Tüzel kişilik ise kendisine tüzel kişilik tesis edilecek kuruluşların nevelerine bağlı olarak Kanun tarafından öngörülmüş olan serbest kuruluş sistemi, izin sistemi ve tescil sistemi doğrultusunda kazanılmaktadır⁸³.

Görüldüğü üzere hak ehliyetine ilişkin bir yorum getirmenin ön koşulu kişilik statüsü tespitinin yapılmasıdır. Bu kapsamda hak ehliyetine sahip olması bakımından yapay zekâyâ ya gerçek kişi yahut tüzel kişilik statüsü verilecek yahut yapay zekâyâ yönelik yeni bir kişilik statüsü oluşturularak bu statünün hak ehliyetini haiz olduğu kabulü gerekecektir⁸⁴.

⁸⁰ EVRENSEL, s. 17.

⁸¹ KAYIHAN, Şaban: *Kişiler Hukuku*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 30; AYAN, Mehmet / AYAN, Nurşen: *Kişiler Hukuku*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 49.

⁸² 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazete.

⁸³ KAYIHAN, s. 118-119.

⁸⁴ SAVAŞ, s. 108.

Yapay zekânın hukuki kişiliğinin bulunmadığının kabul edilmesi durumunda⁸⁵ ise yapay zekânın meydan getirdiği eser üzerinde telif hakkından bahsedilemeyecek, bu durumda eser sahipliği ve telif hakkına sahiplik sıfatlarının birbirinden ayrı doğması söz konusu olacaktır. Yapay zekânın hukuki kişiliğini reddeden görüşlerden klasik mülkiyet teorisi görüşü ve kölelik görüşü gibi yaklaşımlar⁸⁶, yapay zekâ ile üretilen fikri ürünlere ilişkin hakkın kamuya ait olacağı, yapay zekâ yazılımcısına ait olacağı, yatırımcıya ait olacağı ve yapay zekânın fikri ürünü meydana getirmesinde gerekli ayarlamaları yapanın hak sahibi olacağı gibi çeşitli argümanların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır⁸⁷.

Ancak asıl inceleme konumuz yapay zekâ eserlerinde yapay zekânın telif hakkı olması ve yakın gelecekte yapay zekâyâ hukuki kişilik tanınacağına olan inancımız gereğince yapay zekânın hukuki kişiliğini yok sayma temelli argümanlardan ziyade, yapay zekâyâ hukuki kişiliğin tesis edilebilmesine imkân tanıyan ihtimaller ele alınacaktır. Hâlihazırda yakın geçmişte yapay zekâ destekli robot *SOPHIA*'nın Suudi Arabistan vatandaşlığını almış olması⁸⁸, benzer şekilde yapay zekâ sohbet robotu olan *Shibuya Mirai*'ye Tokyo'da oturma izni verilmiş olması⁸⁹ gibi örnekler yakın gelecekte yapay zekâyâ yönelik hukuki kişilik tanınacağına olan beklentiyi güçlendirmektedir. Bu sebeple yapay zekâ tarafından üretilen eserlerde telif hakkının da yapay zekâyâ tahsis edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Yapay zekânın hukuki kişiliğe kavuşması gerektiğini kabul edenlerce dahi hâlâ tartışma konusu edilen yapay zekânın hukuki kişiliği türüne ilişkin düşünceler, klasik hukuki kişilik türleri olan gerçek kişi ve tüzel kişiliğin yapay zekâ ile ne ölçüde bağdaşıklığı bulunduğuyla ilgili olarak değişikliğe uğramakta; yapay zekânın da gün geçtikçe gelişmesiyle bu klasik hukuki kişilik türü önerilerine ek olarak yeni hukuki kişilik önerileri eklenmektedir.

1. Gerçek Kişi Statüsü Tanınması Önerisi

Yapay zekâyâ gerçek kişi statüsü tanınması önerisi yapay zekâyâ tıpkı insanlarda olduğu gibi aynı şekilde hak ve yükümlülüklerin tanınması gerektiği düşüncesine dayanmaktadır. Bu yönde bir öneri bulunmasına rağmen henüz kendi varlığının farkında olduğu iddiasında olan bilinçli bir yapay zekânın varlığına yönelik kesin bir bilgi bulunmaması sebebiyle bu önerinin şu an için geniş bir destekleyici kitlesi bulunmamaktadır.

Ancak derin öğrenme teknolojisi sayesinde her geçen gün kendi kendine öğrenme yetisini arttıran yapay zekâyâ yönelik gelecekte böyle bir olasılığın bulunuyor olması söz konusu öneriyi tartışmaya değer hâle getirmektedir.

Yukarıda⁹⁰ da belirttiğimiz üzere gerçek kişilik tam ve sağ doğum ile başlamaktadır. Gerçek kişilik kavramının biyolojik bir sürece dayanmasına rağmen yapay zekânın dijital temelli bir oluşum olması, yapay zekâyâ gerçek kişilik tanınması noktasında başlıca zorluklardan birini oluşturmaktadır. Bu durum da bir başka düşünce egzersizin önünü açmaktadır.

Eğer yapay zekânın artık bir gerçek kişiliğinin bulunduğu kabul edilecek olduğunda TMK m. 28/2 benzetmesiyle adeta yapay zekânın doğumu da kabul edilmiş olacaktır. Buna göre kıyasen yapılan bir değerlendirme sonucunda yapay zekânın ana rahmine düştüğü tarihin tespiti problemi ortaya çıkacak

⁸⁵ Yapay zekânın hukuki kişiliğini reddeden yaklaşım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DOĞAN, Erdem: "Dijital Çağda Yeni Bir Hukuki Kişilik Arayışı: Yapay Zekâ", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2022, Sayı 158, s. 226.

⁸⁶ İŞLER ALBAYRAK, Fatma Dilara: *Yapay Zekânın Patent Hukuku Çerçevesinde Buluş Sahipliği*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2023, s. 97-98; YENİCE CEYLAN, Özge: "Yapay Zekânın Hukuki Statüsünün Değerlendirilmesi", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2024, Cilt 10, Sayı 1, s. 42-43.

⁸⁷ Fikri ürün üzerindeki hakların yapay zekâ dışında özgülenebileceği olası kişiler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. GÖZÜBÜYÜK, s. 69-76.

⁸⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.forbes.com/sites/zarastone/2017/11/07/everything-you-need-to-know-about-sophia-the-worlds-first-robot-citizen/> (ET: 06.10.2024).

⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.newsweek.com/tokyo-residency-artificial-intelligence-boy-shibuya-mirai-702382> (ET: 06.10.2024).

⁹⁰ Bkz. yukarıda II.C.

hatta bu tarih yapay zekâ fikrinin ilk ortaya atıldığı 1956 tarihli *Dartmouth* Konferansı'na kadar dahi uzanabilecektir. Böyle bir durumda her nasıl TMK m. 28/2 uyarınca kişi hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde ediyorsa bu durumda yapay zekânın *Dartmouth* Konferansı'nın gerçekleştiği tarih olan 1956 yılından itibaren geçmişe dönük hak kazanması söz konusu olacağına kabul edilmesi gerektiği yönünde bir yorum getirebilecektir.

Böyle bir teorik kabul pratik anlamda pek çok problemi de beraberinde getirecek olup yapay zekânın gerçek kişi olmasından dolayı tıpkı insanlar gibi geçmişe dönük olarak elde ettiği hakların tasarrufu problemi ortaya çıkacaktır. Yapay zekâ tarafından şu ana kadar gerçekleştirilen tüm faaliyetler düşünüldüğünde gerçekleştirilebileceği tasarrufların global ölçekte sosyal ve ekonomik dengesizliklere yol açması muhtemel olacak böyle bir senaryo da insanların güç kaybına yol açacaktır⁹¹.

Marksist hukuk teorisine göre egemen sınıf ve toplumun geri kalanı arasındaki çıkar çatışmasının, hukuk kurallarını şekillendirdiği⁹² söylenebildiği ölçüde Marksist hukuk teorisinden esinlenerek hâlihazırda egemen sınıf olan insanoğlunun kendi menfaatini gözeterek kendi üstünde hukuksal boyutta yeni bir egemen sınıf yaratmayacağını söylemek kanaatimizce doğru olacaktır.

Bu sebeple yapay zekâyâ gerçek kişilik statüsü tanınması önerisi kanaatimizce gerek teorik boyuttan gerekse pratik boyuttan güçlü bir argüman değeri taşımamaktadır. Hâlihazırda doktrin içerisinde de ontolojik gerekçelerle yapay zekâyâ gerçek kişilik tanınmaması yönünde bir kabul bulunmaktadır⁹³.

2. Tüzel Kişi Statüsü Tanınması Önerisi

Yapay zekâyâ tüzel kişilik tanınması önerisi, yapay zekânın gerçek kişi olarak kabul edilemeyeceği ancak yine de hak ve sorumlulukları haiz olması gerektiği, mevcut hukuk düzenlemeleri gereği de yapay zekâyâ tahsis edilebilecek en uygun kişilik statüsünün tüzel kişilik statüsü olduğu düşüncesine dayanmaktadır⁹⁴. Bu düşüncüyü savunanlar tıpkı tüzel kişilerde (*örneğin dernekler*) olduğu gibi tüzel kişi ve tüzel kişiyi yönetenler arasındaki ilişkinin yapay zekâ ile yapay zekâyı geliştirenler arasında tesis edilmesi gerektiğini ifade etmektedirler⁹⁵. Ancak tüzel kişilerden derneklerin Kanun içerisinde düzenlenmesine bakıldığında TMK m. 56'da derneklerin, "*kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları*" ifadesi bulunmakta ancak yapay zekâ ile yapay zekâyı geliştirenler arasında madde metninde gösterildiği gibi bir ortak amacın bulunduğundan söz edilememektedir⁹⁶. Buna ek olarak derneklerin "*kazanç kazanma dışında ortak bir amaç*" çerçevesinde oluştuğu durumu da yapay zekâlara uygun düşmemektedir⁹⁷.

Tüzel kişilik statüsünün yapay zekânın özelliklerini yansıtmaması sebebiyle yapay zekâyâ yönelik tüzel kişilik statüsü tanınması önerisi kanımızca uygun değildir.

3. Elektronik Kişilik Statüsü Tanınması Önerisi

Günümüz dünyasında meydana gelen gelişmeler doğrultusunda gerek gerçek kişilik statüsü gerekse tüzel kişilik statüsü yapay zekâyı tanımlamamakta ve onun varoluşsal özelliklerini karşılama-

⁹¹ Benzer bir görüş için bkz. HUBBARD F. Patrick: "Do Androids Dream? Personhood and Intelligent Artifacts", *Temple Law Review*, 2011, Cilt 83, s. 418.

⁹² COLLINS, Hugh: *Marxism and Law*, Reprinted Edition, Oxford University Press, Oxford, 1996, s. 40.

⁹³ YALÇINKAYA, Atahan: "Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Eser Sahipliği", *İstanbul Barosu Dergisi*, 2023, Cilt 97, Sayı 1, s. 118.

⁹⁴ BAYAMLIOĞLU, Emre: "Akıllı Yazılımlar ve Hukuki Statüsü: Yapay Zekâ ve Kişilik Üzerine Bir Deneme", (Ed.) İNCEOĞLU, Mehmet Murat: *Uğur Alacakaptan'a Armağan Cilt 2*, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 139.

⁹⁵ BER, Ahmet Said: "Yapay Zekânın Hukuki Statüsü Ve Kişilik Hakkı Kapsamında Değerlendirilmesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2019, Cilt 7, Sayı 13, s. 73; BAK, s. 219.

⁹⁶ AKKURT, Sinan Sami: "Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukukî Sorumluluk", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 2022, Cilt 6, Sayı 1, s. 45.

⁹⁷ DOĞAN, Erdem: *Yapay Zekânın Hukukî Statüsü Ve Hukukî Sorumluluğu*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2022, s. 291; AKKURT, s. 45.

maktadır. Bu sebeple yapay zekâya bir hukuki kişilik verilecek ise yapay zekânın özelliklerine uygun ve varoluşsal temelleriyle bağdaşan bir hukuki statünün tahsis edilmesi gerekmektedir. Bu ölçüde yapay zekânın geçirmiş olduğu dönüşüm ve katettiği ilerleme uluslararası kurumların da dikkatini çekmiş, bu soruna cevaben yeni bir kişilik türü olan “elektronik kişilik” kavramı önerilmiştir⁹⁸. Elektronik kişilik kavramı resmî olarak ilk defa 27 Ocak 2017 tarihinde yayımlanan Avrupa Parlamentosu Hukuk İşleri Komisyonu Robotik Tavsiye Raporu’nda zikredilmiştir⁹⁹. İlgili raporda elektronik kişilik önerisi yapay zekâ robotların otonom kararlar alması veya üçüncü kişilerle bağımsız ilişkiler kurması faaliyetlerinde doğabilecek zarardan sorumluluk konusunda bir çözüm olarak sunulmuş; ancak elektronik kişiliğin haklara ehil olması bakımından ayrıca bir düzenleme getirilmemiştir.

Raporda genel olarak elektronik kişilik statüsünün, tazminat sorumluluğuna bir çözüm olarak sunulduğu vurgulanmış hatta yapay zekâlara yönelik bir sicil oluşturulması tavsiye edilerek yapay zekâ destekli robotların bu sicile kaydettilmesi ve yapay zekâ kaynaklı zararların meydana gelmesi durumunda başvurulması adına bir fon oluşturulması şeklinde çeşitli öneriler sunulmuştur¹⁰⁰.

Bahse konu raporda yer alan maddeler çeşitli açılardan eleştirilebilse de yapay zekâların resmî olarak tanınmaya başlanması adına önemli bir gelişme olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak raporda elektronik kişilik statüsünün verilmesi önerisinin arkasında yalnızca sorumluluk hukuku bakımından bir çözüm arayışı yatması dolayısıyla yapay zekânın hak sahipliği bakımından somut bir düzenleme bulunmamaktadır.

Kanımızca böylesine önem arz eden yeni bir kişilik statüsünün oluşturulması safhasında statünün tüm açılardan aynı anda değerlendirilmesinin beklenmesi zaten doğru olmayacaktır. Bu sebeple raporda yapay zekâların haklarına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemesinin arkasında yapay zekâların haklara ehil kılınmasının reddedilmesi düşüncesinin yatmadığını düşünmekteyiz. Kanımızca yapay zekânın gelişimi ve toplumun bu yönde ihtiyacının artmasıyla yapay zekânın haklara ehil olması konusuna ilişkin olarak da yakın zaman içerisinde yeni düzenlemeler getirilecektir.

Hâlihazırda bizce de yapay zekâya hukuki kişilik statüsü tanınması doğrultusunda sergilenebilecek en doğru yaklaşım yapay zekânın yapısına uygun ve yapay zekânın özellikleriyle örtüşen bir kişilik kavramının oluşturulmasıdır.

SONUÇ

Son yüzyılda gerçekleştirilen teknolojik gelişmeler insanların hayatlarına önemli katkılar sunmuş olup özellikle yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesiyle bu durum başka bir boyuta dönüşmüştür. Toplum için önemli değerler ortaya koyan yapay zekâların derin öğrenme sistemi ile her geçen gün gelişmesi sonucunda giderek insani özelliklere benzer özellikler kazanması pek çok soruyu da beraberinde getirmiş, hukuk kurallarının yapay zekâları da kapsayacak şekilde genişletilmesi ihtiyacı hissedilmiştir.

Bu ihtiyaç, gelişmiş yapay zekâlar tarafından ortaya koyulan fikri ürünlere ilişkin de hissedilmiş bu kapsamda öncelikle yapay zekâ tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerin FSEK kapsamında bir eser niteliği taşıyıp taşımadığı, daha sonrasında ise eğer söz konusu fikri ürün eser niteliği taşıyorsa yapay zekânın eser üzerindeki sahipliği ve telif hakkının bulunup bulunmadığı sorusu ortaya çıkmıştır. Bu soruya cevaben henüz herhangi bir somut hukuki düzenleme bulunmasa da en azından bir yorum getirmek adına FSEK kapsamında bir eser bulunduğu bahsedilmesi için gerekli olan şekli, subjekt-

⁹⁸ CHESTERMAN, Simon: “Artificial Intelligence And The Limits Of Legal Personality”, *International & Comparative Law Quarterly*, 2020, Cilt 69, Sayı 4, s. 821.

⁹⁹ Avrupa Parlamentosu Hukuk İşleri Komisyonu Robotik Tavsiye Raporu İçin bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IP0051> (ET: 10.10.2024).

¹⁰⁰ YEDEK, Burakcan: *Patent Hukuku Açısından Yapay Zeka*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 146.

tif ve objektif şartların yapay zekâ ile üretilen fikri ürünlerde bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir. Gelişmiş yapay zekâlar tarafından ortaya koyulan fikri ürünler bakımından şekli ve objektif şartın mevcudiyeti bakımından herhangi bir tartışma olmasa da yapay zekâların ortaya koydukları ürünlere hususiyetlerini aktarıp aktarmadıkları tartışma konusu hâline getirilmiştir. Bu tartışmanın temelinde hususiyet kavramının belirli sınırları olmaması ve soyut temelli bir kavram olması yatmaktadır. Ancak kanımızca hususiyet tartışması yapılırken yapay zekânın bilinç sahibi olup olmadığı tartışmasından ziyade ortaya koyulan fikri ürünün aynı tür ürünlere kıyasla farklılığının incelenmesi gerekmekte olup pek tabii ki yapay zekâlar tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerin yapay zekânın hususiyetini taşıması mümkündür. Buna ek olarak doktrin içerisinde de sıklıkla tekrar edilen bir fikri ürünün FSEK kapsamında eser niteliği taşıması için gerçek kişi olması gerektiği argümanı da FSEK’te meydana getirilen değişikliklerle geçerliliğini yitirmiş bu yolla yapay zekâ tarafından üretilen fikri ürünlerin eser olarak kabul edilmesi yapay zekânın da eser sahibi olarak kabul edilmesi gerekliliği önündeki engel kalkmıştır.

Sonuçta bugün bile gelişmiş yapay zekâ sistemleri tarafından ortaya koyulan resim, şiir, müzik gibi eserlerde yapay zekâ kullanıcıların rolü yalnızca yapay zekâdan bir talepte bulunmakla sınırlıdır. Diğer bir deyişle insanlar tarafından gelişmiş yapay zekâ sistemlerine birkaç kelime yahut cümle verilerek genel hatlarıyla bir eser ortaya konması istenebilmekte yapay zekâ da bu faaliyeti otonom olarak insandan bağımsız olarak gerçekleştirebilmektedir. Böyle bir durumda yapay zekâdan yalnızca talepte bulunan insanların söz konusu esere hususiyet aktarmadıkları açıktır. Örneğin nasıl bir ressam mavi, yeşil ve beyaz boya kullanarak bir doğa resmi çizmesi istendiğinde ressam tarafından ortaya koyulan eser üzerindeki hususiyet ressamın ait oluyorsa yapay zekâ tarafından ortaya koyulan fikri ürünlerde de tüm karar verme -farklı desen, renk, nota, kelime gibi parçaları bir araya getirme gibi- aşamalarının da yapay zekâ tarafından kendi başına gerçekleştirildiği göz önüne alındığında kanımızca gelişmiş yapay zekâlar tarafından üretilen fikri ürünlerin eser niteliği taşıdığı ve eser sahipliğinin de yapay zekâyâ ait olduğunu düşünmekteyiz.

Yapay zekâ tarafından ortaya koyulan eserlerde telif hakkı konusunda ise -şu an için mevcut kanunlarda somut bir ilerleme olmadığı da göz önünde bulundurulduğunda- katı bir yargıda bulunmak doğru olmayacağı kanaatinde olduğumuzu bildirmekle birlikte yakın gelecekte elektronik kişilik statüsünün tüm açılarıyla resmen oluşturulacağı ve hukuk sistemimize entegre edileceğine inanmakta, bununla birlikte yapay zekâ tarafından ortaya koyulan esere ilişkin telif hakkının eser sahibi olan yapay zekâyâ tahsis edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- AKKURT, Sinan Sami: “Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk”, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 2022, Cilt 6, Sayı 1, s. 39-59.
- AKTÜRK, Emrah: “Telif Hakkının Yapay Zekâ Ürünleri Açısından Değerlendirilmesi”, *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2024, Sayı 5, s. 192-235.
- ALEMDAR ÇATALBAŞ, Sinem: “Yapay Zekâlı Robotlar Sanatçının Rolüne Bürünebilir mi?”, *yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 2024, Sayı 31, s. 29-43.
- ASLAN, Belgin: “Yaratıcılık, Orijinallik Ve Hususiyet Kavramlarının Üretken Otonom Yapay Zekâ Sistemlerine Yansımaları Ve Fikri Haklar Boyutuyla Değerlendirilmesi”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 2024, Cilt 10, Sayı 1, s. 3-23.
- AYAN, Mehmet / AYAN, Nurşen: *Kişiler Hukuku*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- BAK, Başak: “Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2018, Cilt 9, Sayı 35, s. 211-232.
- BAYAMLIOĞLU, Emre: “Akıllı Yazılımlar ve Hukuki Statüsü: Yapay Zekâ ve Kişilik Üzerine Bir Deneme”, (Ed.) İNCEOĞLU, Mehmet Murat: *Uğur Alacakaptan’a Armağan Cilt 2*, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 131-140.
- BELLMAN, Richard E: *An Introduction to Artificial Intelligence: Can Computers Think*, 1. Baskı, Boyd & Fraser Publishing Company, San Francisco, 1978.
- BER, Ahmet Said: “Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Kişilik Hakkı Kapsamında Değerlendirilmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2019, Cilt 7, Sayı 13, s. 57-100.
- BORA ÇINAR, Sevdâ: “Fikri Mülkiyet Hukukunun DABUS’la İmtihani: Yapay Zekâ Sistemleri Buluş Sahibi Olarak Kabul Edilebilir Mi?”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, Cilt 14, Sayı 2, s. 387-400.
- BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru / BAK, Başak / YÜKSEL, Sera Reyhani / ASLANOVA, Kemale: *Fütürist Hukuk*, 1. Baskı, Aristo Yayınları, İstanbul, 2018.
- CHESTERMAN, Simon: “Artificial Intelligence And The Limits Of Legal Personality”, *International & Comparative Law Quarterly*, 2020, Cilt 69, Sayı 4, s. 819-844.
- COLLINS, Hugh: *Marxism and Law*, Reprinted Edition, Oxford University Press, Oxford, 1996.
- ÇELİK, Özer: “A Research on Machine Learning Methods and Its Applications”, *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 2018, Cilt 1, Sayı 3, s. 25-40.
- DOĞAN, Erdem: “Dijital Çağda Yeni Bir Hukuki Kişilik Arayışı: Yapay Zekâ”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2022, Sayı 158, s. 213-256.
- DOĞAN, Erdem: *Yapay Zekânın Hukukî Statüsü Ve Hukukî Sorumluluğu*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2022.
- ELMAS, Çetin: *Yapay: Zekâ Uygulamaları*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- EVRENSEL, H. Alperen: *Telif Hakkı Sözleşmesi ve Hakların Devri*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- FİLORİNALI, Kardelen: *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından NFT’ler*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- GERTH, Hans / MILLS, Wright. C.: *From Max Weber: Essays in Sociology*, 2. Baskı, Oxford University Press, New York, 1958.
- GÖZÜBÜYÜK, Barış: “Yapay Zekânın Meydana Getirdiği Fikri Ürünlere İlişkin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 2021, Cilt 1, Sayı 1, s. 54-81.
- GÜÇLÜTÜRK, Osman Gazi: “ChatGPT İle Üretilen Fikri İçeriklerin Eser Niteliğinin 5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022, Cilt 21, Sayı 2, s. 1899-1918.
- HIRSCH, Ernst: *Fikri ve Sinai Haklar*, 1. Baskı, Ar Basımevi, Ankara, 1948.
- HUBBARDA F. Patrick: “Do Androids Dream? Personhood and Intelligent Artifacts”, *Temple Law Review*, 2011, Cilt 83, s. 405-474.

- İNİK, Özkan / ÜLKER, Erkan: “Derin Öğrenme ve Görüntü Analizinde Kullanılan Derin Öğrenme Modelleri”, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 2017, Cilt 6, Sayı 3, s. 85-104.
- İŞLER ALBAYRAK, Fatma Dilara: *Yapay Zekânın Patent Hukuku Çerçevesinde Buluş Sahipliği*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2023.
- KALBERG, Stephan: “Max Weber’s Types of Rationality: Cornerstones for the Analysis of Rationalization Processes in History”, *The American Journal of Sociology*, 1980, Cilt 85, Sayı 5, s. 1145-1179.
- KAPLAN, Jerry: *Artificial Intelligence, What Everyone Needs To Know*, 1. Baskı, Oxford University Press, Amerika, 2016.
- KARA KILIÇARSLAN, Seda: “Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2019, Sayı 2, s. 363-389.
- KARASU, Rauf / SULUK, Cahit / NAL, Temel: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- KAYIHAN, Şaban: *Kişiler Hukuku*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: *Smal Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, 4. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.
- LEE, Jyh-Ann / HILTY, Reto M. / LIU, Kung-Chung: “The Broader Picture and Structure of the Book”, (Ed.) LEE, Jyh-Ann / HILTY, Reto M. / LIU, Kung-Chung: *Artificial Intelligence and Intellectual Property*, Oxford University Press, Oxford, 2021, s. 1-7.
- LENAU, Torben A. / CHEONG, Hyunmin / SHU, L. H.: “Sensing in Nature: Using Biomimetics for Design of Sensors”, *Sensor Review*, 2008, Cilt 28, Sayı 4, s. 311-316.
- MAMAN, Ayşenur: *Telif Hakkı Kapsamında Yapay Zekâ Ve Ürünlerinin Eser Niteliği*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- MARTINEZ, Rex: “Artificial Intelligence: ‘Distinguishing Between Types & Definitions’”, *Nevada Law Journal*, 2019, Cilt 19, Sayı 3, s. 1015-1042.
- MEYDANCI, Burak: *Yapay Zekâ Ve Ürünlerinin Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması*, Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2023.
- MITCHELL, Tom M.: *Machine Learning*, 1. Baskı, McGraw-Hill, New York, 1997.
- NEWELL, Allen: *A Guide To The General Problem -Solver Program GPS-2-2*, 1. Baskı, The Rand Cooperation, Amerika, 1963, s. 95.
- NG, Gee Wah / LEUNG, Wang Chi: “Strong Artificial Intelligence and Consciousness”, *Journal of Artificial Intelligence and Consciousness*, 2020, Cilt 7, Sayı 1, s. 63-72.
- ONUR, Ferhat: “On the Relationship Between General Artificial Intelligence and Consciousness”, *İstanbul University Press*, 2024, Sayı 60, s. 15-23.
- ÖZÇİFT, Akın / ÇELİKTEN, Azer / AKARSU, Kamil: *Yapay Zekâ Kavramlarına Giriş*, 1. Baskı, Gece Kitaplığı, Ankara, 2020.
- ÖZDAL, Mehmet Akif: “Yapay Zekâ İle Üretilen Görsel Ve İllüstrasyon Eserlerinin Telif Hakları Ve Kişisel Veri Güvenliği”, *İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Yenilik Araştırmaları Dergisi*, 2024, Cilt 4, Sayı 1, s. 7-31.
- ROSATI, Eleonora: “The Monkey Selfie Case and the Concept of Authorship: an EU Perspective”, *Oxford University Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2017, Cilt 12, Sayı 12, s. 973-977.
- RUSSELL, Stuart / NORVIG, Peter: *Artificial Intelligence A Modern Approach*, 4. Baskı, Pearson, England, 2020.
- SAVAŞ, Suna: *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- SEARLE, John R.: “Minds, Brains, And Programs”, *Behavioral and Brain Sciences*, 1980, Cilt 3, Sayı 3, s. 417-457.
- STENE, Sindre Berg / YILDIRIM, Sule: “A Survey on the Need and Use of AI in Game Agents”, (Ed.) ÇAKAJ, Shkelzen: *Modeling Simulation and Optimization*, 1. Baskı, IntechOpen, Rijeka, 2010, s. 225-238.
- STERNBERG, Robert J.: “Intelligence”, *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2012, Cilt 14, Sayı 1, s. 19-27.

TEKİNALP, Ünal: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 7. Baskı, Arıkan Basım, İstanbul, 2005.

TIA KOTKE, Jeniffer: *Exploring the Ethics of AI Self-Awareness*, Seminar Thesis, University of Hamburg Department of Computer Science, Hamburg, 2023.

TURING, Alan Mathison: "Computing Machinery and Intelligence", *Mind: A Quarterly Review of Psychology And Philosophy*, 1950, Cilt 59, Sayı 236, s. 433-460.

YALÇINKAYA, Atahan: "Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Eser Sahipliği", *İstanbul Barosu Dergisi*, 2023, Cilt 97, Sayı 1, s. 109-127.

YEDEK, Burakcan: *Patent Hukuku Açısından Yapay Zeka*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 146.

YENİCE CEYLAN, Özge: "Yapay Zekânın Hukuki Statüsünün Değerlendirilmesi", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2024, Cilt 10, Sayı 1, s. 35-52.